

PROLETAREC

Glasilo Jugoslovanske Socialistične Zveze

STEV.—NO. 967.

CHICAGO, ILL., 25. MARCA (MARCH 25), 1926.

LETO—VOL. XXI.

Upravištvo (Office) 8639 WEST 26th ST., CHICAGO, ILL.—Telephone Rockwell 2864.

JUSTIČNA FARSA V CHIETI.

V malem trgu Chieti, v Abružkem gorovju, daleč od prometnih središč, se je dne 16. marca pričela farsa obravnave proti morilcem socialističnega poslanca Matteottija. Ves svet, tudi najreakcionarnejši listi, tudi tisti ki goje simpatije do Mussolinijevega režima, priznavajo, da je sodna obravnava v Chieti komedija, s katero se hoče zadostiti takozvani justici, ki tirja svojo pravico.

Giacomo Matteotti, član parlamenta in tajnik unitarske socialistične stranke v Italiji, je bil umorjen 10. junija 1924. Bil je napaden iz zasebe, vržen v avtomobil, in nato se je izgubila vsaka sled za njim. Vse preiskave so bile zamanj, dokler niso tedne pozneje našli njegovega trupla, ker ga morilci niso dovolj globoko zakopali. Socialisti so vedeli že prej, da so poglavarji fašizma odgovorni za umor, ali trdnih dokazov, ki bi jih mogli rabiti v deželi katera je v popolni oblasti morilcev, niso imeli. Ko se je po svetu razširila vest o najdbi Matteottijevega trupla, se je svet pričel bolj zanimati za zagonetno afero, kajti Matteotti ni bil samo socialistični bojevnik in voditelj opozicije proti Mussoliniju, ampak tudi bogataš, svet pa spoštuje bogate ljudi, tudi če so socialisti, kar se je videlo tudi ko sta obiskala to deželo Oswald Mosley in njegova soproga Lady Cynthia Mosley, oba aktivna v socialističnem gibanju v Angliji, dasi oba prihajata iz bogatih aristokratskih krogov.

Razkrinkanje morilcev Matteottija je razrahljalo fašistični režim, kajti morilci so bili najvišji uradniki vlade, ministri, in celo Mussolini sam je bil kompromitiran. Zavrtni fizični napad na socialističnega poslanca se namreč ni izvršil brez Mussolinijeve vednosti.

Ako bi mednarodni bankirji takrat videli, da jim Mussolini ni več potreben, bi mu odvzeli svojo pomoč in padec fašizma bi bil neizogiben. Toda kdo naj nasledi Mussolinija? je bilo vprašanje, in logični odgovor je bil, socialisti. Teh pa mednarodni bankirji ne bi hoteli in tako so Mussoliniju pomagali, da je prišel s svojimi metodami skozi krizo, v zunanjem svetu pa se je na umor polagoma pozabilo, toda ne popolnoma, ker se taki zločini popolnoma nikoli ne poza-

bijo. Po razkritju umora je moralo resignirati nekaj visokih državnih uradnikov, med njimi par ministrov. Nekaterim krivcem so rekli da naj pobegnejo, nekaj manj važnih pa so aretirali po pravilu, da se mora male tatove obešati, velike pa izpuščati. Vodilni zarotniki so ostali v kabinetu in se zarotili, da se še bolj maščujejo nad socialistično opozicijo. To so storili po znanem "odkritju" zarote, katere namen je baje bil vprizoriti atentat na Mussolinija ravno ko bi imel slavnostni govor na dan obletnice italijanske zmage nad Avstro-Ogrsko in njenimi zaveznicami. Te zarote seveda nikoli ni bilo, ampak Mussolinijevo časopisje je pisalo o nji in razkrivalo "zarotnike". Vlada je podvzela "varnostne mere", ki so med drugim obstojale v razpustu unitarske socialistične stranke in v zatrtju njenega časopisja.

Svet je večkrat vprašal, kaj bo vlada storila da kaznuje morilce Matteottija, in tedaj je odgovarjala, da preiskuje in da je krivcem na sledu. Pripomnila je tudi, da so instigatorji umora preko meje, ker so pobegnili pred justico.

V taki atmosferi se je pričela skoro dve leti po umoru obravnava proti morilcem v Chieti. Vlogo glavnega zagovornika fašističnih morilcev je imel Roberto Farinacci, generalni tajnik fašistične stranke in desna roka Mussolinija. Predno je prišel v Chieti, so veliki lepaki oznanjali prebivalcem malega trga in okolice, da je njihova dolžnost prirediti voditelju fašistične stranke veliko ovacijo. Prebivalci so razumeli migljaj in zagovornik morilcev je bil kraljevsko sprejet. V obravnavi je slikal morilce za patriote, ki so hoteli koristiti samo Italiji, Matteottija in socialiste pa za element, ki koplje grob slavni naslednici rimskega imperija. Značaj obravnave je bil torej že prve dneve tak, da bi morali kaznovati pravzaprav Matteottija, tistim ki so imeli vlogo obtožencev, pa bi se morale izročiti medalje v znak priznanja da so "služili domovini".

Le malo poročevalcev je šlo v Chieti. Vedeli so, da se obravnava vrši v taki vasi visoko v hribih raditega, da se jo skrije pred delavskim ljudstvom Italije in pred zunanjim svetom. Reporterji, kolikor jih je šlo v Chieti, so smeli poro-

čati samo to kar je dovolila Mussolinijeva cenzura. Tak je proces fašistične justice napram zločincem, ki so pod protežijo vlade, katera je sama v rokah zločincev. Sreča za Italijo in za človeštvo je, da Matteottiji niso nikdar resnično umorjeni, kajti oni reprezentirajo ideje, se bore za ideale in vodijo borbo za pravičnost, za družabni red ki bo vreden človeka, in taka borba je nepremagljiva.

Vprašanje Debsovega državljanstva.

Eugen Victor Debs, rojen v Zedinjenih državah, stalno bivajoč v "svoji" domovini, je, kakor pravijo kapitalistični listi, "človek brez domovine". Ko se je pripravljala ta dežela na vojno, je povedal kaj misli o klanju. Ko je napovedala vojno Nemčiji, se ni pokoril džingoističnim ukazom in govoril naprej kar je mislil o vojni. Ker je bil voditelj, so ga aretirali, obsodili na 20 let ječe ter ga odgnali v zapor. Šele po vojni je dosegel glas socialistične stranke ameriško delavstvo v toliki meri, da se je pričelo zopet zanimati za Debsa. Stranka je razvila obširno kampanjo, da se ga osvobodi iz ječe. L. 1920 ga je nominirala za svojega predsedniškega kandidata in dobil je okrog milijon glasov. Po nastopu Hardingove administracije so Debsa izpustili iz federalnega zapora v Atlanti, niso mu pa vrnili državljanskih pravic.

Kongresnik Berger, milwauški socialist, ki je bil med vojno tudi obsojen na 20 let ječe radi istega vzroka kakor Debs, je kongresu predlagal, da naj Debsu povrne državljanske pravice. Predloga je bila izročena odseku kateremu spadajo take stvari. Obenem je Berger storil tudi nekaj drugih korakov, da se vsaj deloma popravi krivica ki je bila storjena Debsu. Bil je pri predsedniku in generalnemu pravdniku. Kot so poročali listi, bi vlada morda povrnila Debsu državljanske pravice, ako bi sam vprašal zanje. Debs odgovarja, da tega nikoli ne bo storil, kajti če bi, bi s tem priznal da je bil kriv, žaveda pa se, da je bil on v pravem in tisti ki so ga obsodili v napačnem. Stvar je sedaj zaenkrat odvisna od kongresa. Nekateri poslanci so z zgražanjem izjavili, da bodo glasovali proti Bergerjevemu predlogu. Drugi bodo enostavno glasovali proti, nekaj pa jih je, ki so pripravljene popraviti zmotno in greh.

Medtem se socialistična stranka pripravlja, da bo pritirala vprašanje Debsovega državljanstva pred tribunal ameriškega ljudstva. Zadeva ji nudi lepo priliko razgaljati hinavščino dolarškega patriotizma, imperialistično politiko vlade, in ob enem citirati da kar je Debs povdarjal med vojno so tisti, ki so ga vrgli v zapor, potrdili po vojni.

Kampanja za nabiranje podpisov v prilog restoracije državljanstva Debsu je že v teku. Mnogi naši sodrugi so aktivni v nji. Peticije pošiljajo na strankin urad, da jih ona odpošlje na pravo mesto, nekateri pa jih pošiljajo direktno poslancem svojega okrožja ali pa naravnost kongresu. Kdor želi o tem več informacij ter navodil, naj piše tajništvu JSZ.

"American Appeal" bo v tej kampanji storil veliko delo in marsikak ameriški delavec bo skozi ta list spoznal umazane mahinacije dolarškega patriotizma.

Zasedanje Lige končalo s fiaskom.

Na posebnem zasedanju Lige narodov ki se je vršilo ta mesec v Genevi, Švica, kjer je sedež Lige, bi imela biti na podlagi Locarnskega pakta sprejeta v društvo držav dežela medvojnih Hunov, v mirnih časih znana pod imenom Nemčija. Locarnski dogovor med zavezniškimi velesilami in Nemčijo, ki določa med drugim da je Nemčija vredna postati članica društva narodov, so takrat razglašali za največji korak v smeri miru, kar jih je bilo narejenih po vojni. Vrhovni svet Lige je sklical izredno zborovanje, katerega glavni namen je bil, sprejeti Nemčijo v Ligo in ji dati trajni sedež v Liginem vrhovnem svetu.

Vrhovni svet Lige tvori deset držav. Trajne sedeže v njemu imajo vodilne zavezniške države, na temporarnih pa se vrste manjše države. Vrhovni svet Lige sme število trajnih sedežev povečati, ako glasujejo za tak predlog zastopniki vseh držav v vrhovnem koncilu soglasno. Kot določa Locarnski pakt, bi Nemčija z vstopom v Ligo dobila ob enem trajno zastopstvo v vrhovnem liginem svetu. To se ni zgodilo, niti ni Nemčija postala članica Lige, kar je zasluga diplomacije, oziroma njenih intrig. Ko so zavezniki, polni mirovnega navdušenja, obljubili na locarnski konferenci Nemčiji stalen sedež v koncilu Lige in rekli da bo Nemčija edina ki bo sprejeta na posebnem zasedanju marca 1926, so se zbrali takoj potem za hrbtom Nemčije in intrigirali, kako bi ohranili v Ligi ravnotežje v prilog sedanjih vodilnih sil. Sklenili so, da bodo dali tudi Poljski trajen sedež v Koncilu; nič se ni izvedelo o teh tajnih dogovornih do časa ko so države dobile poziv za ligin zbor. Tedaj se je pronašlo, da je Francija kar trem državam obljubila permanenten sedež: Poljski, Braziliji in Španiji. Nemčija je izjavila, da v tem slučaju ne pristopi in smatra, da so zavezniki kršili Locarnski dogovor. Zastopnik Švedske, socialni demokrat Unden, je izjavil, da bo glasoval da Nemčija dobi trajen sedež v koncilu Lige in nobena druga država. Pri tej izjavi je vztrajal in naglašal, da vztraja v interesu Lige, ker mu je

Liga in njena bodočnost vse, in zato se na intrige in obljube posameznih držav ne more in ne sme ozirati. Ko so po več dnevih odprtih in tajnih debat premostili nesporazume, se je oglašil zastopnik Braziliije in dejal, da bo glasoval proti povečanju zastopstva v koncilu v prilog Nemčije, ako istočasno ne dobi v njemu trajni sedež tudi Braziliija. Ker je treba za veljavnost zaključkov soglasnosti, je stališče Braziliije prekrizalo vse načrte in namene marčnega zborovanja Lige in zastopniki so se razšli, večinoma poparjeni nad fiaskom. Preje so izvolili še poseben odsek, kateri ima nalogo na podlagi dosedanjih izkušenj izdelati novo proceduro za zborovanja in predelati tudi statut; namen tega je preprečiti slučaje, v katerih bi mogla ena sama država, kakor sedaj Braziliija, prekrizati načrt vseh ostalih držav.

Ligino zborovanje meseca marca ni vpropastilo Lige, kakor so hoteli prikazati njeni nasprotniki. Prav taka zborovanja pokažejo bolj kot kaj drugega, kako pogubna je stara diplomacija s svojimi tradicionalnimi tajnimi dogovori in s svojim tajnim delovanjem. Izredno zasedanje pred nekaj dnevi v Genevi je le dokazalo, da nove razmere zahtevajo novo, boljše diplomacijo, in da je bilo mnogim v Genevi zastopanim deželam veliko ležeče na tem da ne spravijo Lige v nevarnost; kajti če se bi zrušila ta, bi morali ustanoviti novo. Liga narodov v načelu je stvar, za katero bi moral delovati vsakdo ki hoče da človeštvo napreduje po potih mirnega razvoja. Intrigarsko diplomacijo, ki ima danes v današnji Ligi glavno besedo, je tisto, kar je treba odpraviti. Liga naj ostane. Kadar bodo ljudstva hotela vreči vlade ki se igrajo z usodo svojih in drugih dežel, ter jih nadomestili s ljudskimi vladami, bo tudi Liga narodov drugačna. Današnja Liga je odsev današnjih razmer, bodoča pa bo boljša, ker verujemo, da postajajo ljudstva pametnejša in da jih tira razvoj v smeri ko bo ves svet dozorel za eno državo, v kateri bo človek živel za človeka.

Provokacije Mussolinijevih agentov v Ameriki.

Mussolinijeva vlada je zahtevala od zbornice da sprejme razne zakone proti "nelojalnim" Italijanom v inozemstvu, in zbornica jih je sprejela. Ena teh odredb je, da sme italijanska vlada odvzeti državljanstvo vsakemu Italijanu v inozemstvu, ki se žaljivo izraža o fašizmu. To ni najhujše. Druga določba tega zakona je, da se mu sme zapleniti vse premoženje v Italiji in take določbe so tudi imenitno sredstvo za provokiranje sorodnikov "nelojalnega" izseljenca.

V Ameriki so se italijanski pristaši fašizma organizirali v skupine, katere vrše službo Mus-

solinijevih agentov in špijonov, ki denuncirajo italijanske izseljence fašistični vladi. Nele to, ampak vplivajo tudi pri ameriških oblastih, češ, tisti ki so proti Mussoliniju so tudi proti ameriški vladi, ker so "rdečkarji". Carlo Tresca, znani italijanski radikalec, ki je že dolgo let aktiven v ameriškem delavskem gibanju, je napisal igro, v kateri se norčuje iz Mussolinijevega režima. Ko so jo hoteli decembra lansko leto igrati v New Yorku, jo je policija na pritisk fašističnih agentov prepovedala.

Vincenzo Vacirca, bivši socialistični poslanec v italijanskem državnem zboru, sedaj urednik newyorškega delavskega dnevnika "Il Nuovo Mondo", je dobil obvestilo, da mu bo Mussolinijeva vlada zaplenila premoženje v Italiji. Vzrok: Vacirca piše proti fašizmu, izobrazuje italijansko delavstvo za demokracijo, ga navaja v unije in se bori nele proti fašizmu v Italiji ampak tudi proti ameriški reakciji in kapitalizmu. Biti v borbi proti avtokratom ni lahka stvar, vzlic temu so Mussolini in ameriški reakcionarji v zmoti, ako mislijo, da bodo s fašističnimi metodami ustrahovali italijansko delavstvo v Ameriki in mu zamašili usta.

Vzroki deportacij in zabranjenih vstopov.

Statistika zabranjenih vstopov in deportacij iz Zedinjenih Držav v polletju od 1. julija do 31. decembra 1925.

Razlog	število zabranj. vstopov	število deportacij
Umobolnost, padavica	35	417
Imbecilnost, slaboumnost	49	2
Konstitucionalna psihopatična inferiornost in druge duševne pomanjkljivosti	44	124
Nalezljive bolezni	254	37
Telesni nedostatki	106	44
Verjetnost padanja na javno breme	1,850	402
Spremljevalci	42	1
Podpirani tuji	28	26
Otroci izpod 16 let	48	14
Nepismeni	356	115
Kontraktni delavci	394	18
Nemoralni razredi	58	170
Zločinci	123	361
Po zakonu o narkotičnih grogerijah	—	42
Vrnitev tekom enega leta po deportaciji	12	54
Vstop brez inspekcije	—	584
Pomanjkanje pravilnega potnega lista ..	—	89
Dopotovali s parobrodarsko družbo, ki se ni podvrgla predpisem priseljeniškega zakona	13	224
Po zakonu o izključitvi Kitajcev	3	95
Izčrpana kvota	2	143
Pomanjkanje pravilnega vizuma:		
na suhem	6,453)
v morskih lukah	1,153) 1,947
Drugi razlogi	20	64
Skupaj	11,051	5,053

Izjava in "poziv" Ziničevega odbora na debato ter naš odgovor.

Politični otročaji v jugoslovanski javnosti, ki paradirajo pod imenom "komunisti", se radi igrajo z debatami, toda le tam kamor morejo nagnati svoje fanatične pristaše za kričanje in razbijanje. Drugače se debatam umikajo.

Pred dobrim letom je "D.S." teden za tednom "pozivala" na debato. Ko se je urednik "Proletarca" odzval, so "oni" predlagali, da naj ima vsaka stran dva govornika, pač ker so otročji. F. Z. je od svoje strani izjavil, da bo on debatiral sam, dal pa je nasprotni strani svobodo, da smeta debatirati z njim oba Novaka ali kdo drugi, odmerjeni čas pa naj si razdelita med seboj.

Zadnje čase "pozivajo" na debato v Detroit. **Kako pozivajo**, je razvidno v dopisu iz Detroita, priobčen v tej številki.

Eden naših pogojev je, da se mora njihov "debator" ki ga nam ponujajo za protivnika, predstaviti v delavski javnosti, dasi vemo da v njegovi osebi nimamo opravka s poštenim človekom, ampak z navadnim pustolovcem, ki je poleg drugih nelepих lastnosti še skrajno neveden in bedasto domišljav.

Članek "**Bartulovičevo slepomišljenje z debato**" v Proletareu so v "D.S." namenoma prezrli in izdali nekakšen komunike v imenu odbora sekcije (ki bi jo po pravilih W. P. sploh ne smelo več biti), v katerem nadaljujejo s "pozivom". Pod izjavo odbora je podpisal S. Zinič kot tajnik. Mandat tajnika si dele med seboj, tako da je vsakdo tajnik po nekaj tednov.

"Izjavo" je v imenu odbora in Ziniča (odbor jo nikoli ni videl) napisal g. Bartulovič sam.

Pričenja se:

... "**Dolgouhi zajček zopet kriči v "Prepiralcu" o debati in zviija se na vse mogoče načine da bi pokazal da se ne boji.**"

Ali je kje na svetu odbor, ki bi se hotel osmešiti s takimi "izjavami"? Le idijot je sposoben pisati oštarijske izjave takega kova kakor je ta.

Jako nerodno izbegava pogoju, da se mora predstaviti, medtem ko se je popolnoma izognil prijazni ponudbi, da naj debatira z enim izmed naših sodrugov pred članstvom SNPJ. ter razgali tatove "korrumpirane socialistične mašine".

Med drugo prismodarijo piše:

"... Kričijo, da se mora s. Novak predstaviti delavski javnosti in da bodo šele tedaj šli na debato ..."

Ampak, kako se pokazati junaka? Bartulovič je storil to na sledeči način:

"Da je tako argumentiranje navadni strahopetni umik, to vidi lahko vsak, ki misli z lastnimi možgani. Toda da jim za sedaj odzvamemo vsak izgovor, odločili smo se tudi na to buržvazno proceduro (pomnite: Bartulovič pravi, na "buržvazno proceduro"!); kajti da med delavci ni v navadi medseboj-

no predstavljanje, to ve vsak delavec." (Čemu potem komunisti oglašajo zgodovino svojih govornikov z velikimi črkami v raznih barvah po plakatih, ako med delavci ni v navadi "medsebojno predstavljanje"? Čemu jih predsedniki shodov predstavljajo z dolgimi govorancami, ako to "med delavci ni v navadi? Ubogi Bartulovič! Ubogi "odbor", ki se pu- sti smešiti idijotu!) Ali ker imamo v tem oziru opravi- ti z malomeščani (glej, glej!) in ker hočemo na vsak način debato, da omogočimo delavcem spoznati resnico, odločiti smo se tudi na to formalnost, čeprav smo prepričani, da bo skušal dolgouhi zajček napravi- ti tudi sedaj umik in iskati druge izgovore.

"Ime našega govornika je Chas. Novak. (Zinič, ali ga nisi predstavljal v začetku tudi pod drugim, bolj pravilnim imenom?) Prišel je iz Evrope v Zdru- žene države (izborno! To je pameten odbor, ki pove, da je C. N. prišel iz Evrope v Združene države.) in sedaj vrši svojo dolžnost v vrstah naše stranke. Nje- gova preteklost je čista. (Kaj je njegova preteklost, je odbor pozabil povedati, razen sledeče:) Delal je v raznih kapitalističnih delavnicah (kakko radikalno se glasi "v kapitalističnih" delavnicah!) kot vsak drug delavec. Ni bil voditelj delavskega gibanja in tega ni trdil. Kot navaden član je vršil samo svojo ulogo (ali so med vami tudi nenavadni člani? Ali imajo "navadni" člani drugačne "uloge" kakor ne- navadni? Slavni Bartulovičev odbor naj bi to ven- dar pojasnil!) in širil propagando za komunistična načela. Naša stranka ima v njega popolno zavpanje ..." (Tiskovne in druge napake so njihove.)

Tako — Chas. Novak se je "predstavil", dasi med delavci to ni v navadi.

Sedaj pa na debato!

"**Mi pa, kot izvrševalni odbor jugoslovanske sekcije pozivamo vas tem potom na javno debato.**"

Hura! Tema, ki jo topot predlagajo, je sledeča;

"**Po katerih potih mora hoditi delavski razred, da pride do socializma.**"

Smešno je, da so pred par leti govorili le o "ko- munizmu", danes pa so pripravljene "pokazati" po- ta, "po katerih se pride v socializem". Bil bi škand- al, če bi odklonili ta "poziv" in oropali delavce pri- ložnosti izvedeti za kažipot v socializem, posebno še ker ga misli opisati v "debati" taka luč kakor je Bartulovič, oziroma Chas. Novak, kot se je "pred- stavil".

Ker jutri najbrž še ne pridemo v socializem, bi bilo pametno da se preje malo porazgovorimo o dru- gih stvareh. Chas. Novaku smo že ponujali priliko, da razgali škodljivo delovanje jugoslovanskih soci- alistov v Ameriki in njihovo koropecijo v SNPJ. To bi mu koristilo, ker bi po razkritju postal slaven in bi imel za seboj vsaj eno **ZASLUGO** in ne bi bil več samo "navaden" član.

Torej:

Pripravljeni smo iti na pozornico, pa naj se po "razgaljenju" našega "izdajalskega" početja zgodi z nami karkoli. **Poziv sprejemo**, in celo zadovoljni smo z načinom po katerem se je predstavil C. Novak, ker vemo, da se je zlagano predstavil. Več o tem na debati.

S predmetom ki ga predlagate nismo zadovoljni. Mi bi radi, da govorimo najprvo o stvareh ki so našemu delavstvu najbližje, o katerih vi največ govorite. Zato izvolite namesto predlagane osvojiti sebi v prilog in nam v škodo sledečo temo:

**SOCIALISTI V SNPJ. RAVNAJO NEPOŠTE-
NO Z JEDNOTINO IMOVINO IN SI JO PRI-
LAŠČAJO; NJENO ČLANSTVO PRODAJAJO
AMERIŠKI BURŽVAZIJI; NJIHOVA TAKTI-
KA JE IZDAJALSKA ZA ČLANSTVO SNPJ.
KATEREGA TVORIJO DELAVCI IN ZA
OSTALI DELAVSKI RAZRED.**

Če ste pripravljeni poslužiti se prilike, bi Chas. Novak govoril afirmativno, Frank Zaitz pa bi poskusil Chas. Novaku dopovedati da so njegove trditve v "D.S." in drugod izmišljene in še marsikaj drugega. Debata bo v Chicagu. Dostop nanjo bi imelo članstvo SNPJ. Podrobnejši dogovor, ako debato pod to temo sprejmete, bi napravili pismeno.

Chas. Novak je imel priložnost razgaliti nas v Waukeganu pred delegati iz vseh krajev Zedinjenih držav, pa je bil tako dober, da nas ni hotel pozvati na debato. Bolj predrzen pa je v svojem listu.

Teden za tednom maže po papirju in obrekuje naše sodruge in ves pokret. Teden za tednom kriči o korupciji v SNPJ., ki so jo ugnedili socialisti. Govori in piše o tatovih, špijonih itd. Zato je sedaj **DOLŽNOST "odbora"** izrabiti priložnost in poslati Chas. Novaka na debato katero jim nudimo, da nas — razkrinka.

Domalega vsi slovenski delavci v Chicagu in okolici (razen klerikalnih pobožnjakov) so člani SNPJ. Ta debata bi jih gotovo interesirala. Zanimalo bi jih tudi, kdo in kaj so osebe, ki odrešujejo delavstvo, jemljejo od njega dolarje in mu "kažejo" pota po katerih se pride v — socializem.

Da ne bo Chas. Novak brez fanatičnih pristašev, bomo na podlagi dogovora dovolili, da lahko privede s seboj četico, ki mu bo ploskala in delala medklice. Pomagal ji bo lahko tudi "progresivni blok SNPJ." Garantiramo mu mirno zborovanje. Ako bo kaj nereda, bo prišel od njegove strani.

Torej, ali ste pripravljeni nas razgaliti ali niste? Govorite odkrito in ne slepomišite z izjavami kakšnega odbora, ko vendar vsakdo ve da nimajo vaši odbori s takimi stvarmi, niti z drugimi, nobenega opravka.

Klubi J. S. Z. vrše poleg političnega tudi prosvetno delo. V večjih naselbinah imajo svoje knjižnice. Goje dramatično in nekateri tudi petje. Prirejajo predavanja in diskuzije. Klubi JSZ. so šola za jugoslovansko delavstvo.

Frank Novak danes in včeraj.

V "Vestniku" z dne 18. marca, katerega izdaja in urejuje Frank Novak, prejšnji urednik "D. S.", je bil priobčen članek v odgovor na "članek" župnika Černeteta v "Am. Slovencu".

Frank Novak v tem odgovoru, oziroma polemiki s Černetom, govori največ o J. P. Z. Slogi, katero bi rad župnik kontroliral, pa jo ne more. "Sloga" je podpornica organizacija s sedežem v Milwaukee, ki ima par društev tudi v Sheboyganu. Če že ne drugih, bi Černe želel vsaj v teh dveh imeti malo več vpliva. "Vestnik" je glasilo J. P. Z. Sloge, zato je razumljivo, da urednik "Vestnika" brani organizacijo pred klerikalnimi napadi. Ampak F. Novak v dotičnem članku ne piše samo o "Slogi", pač pa med drugim tudi sledeče:

"...Glede značaja o katerem piše rev. Černe je posebna stvar. Predvsem moram povdariti da značajan človek ne uči ljudstva nekaj v česar sam ne veruje. Business is Business, Mr. Černe — jaz imam narazpolago žegne, ti pa pivo" — gotove osebe se še spominjajo tega izreka za gotovo baro...

Ako nisem več pri "Delavski Sloveniji" ako se je selila, ni moja krivda. Ker nisem političen sanjač ne odobravam "z glavo skoz zid" taktike. Bil sem postavljen na stran, ker sem videl v tem razdoru, ki se sedaj razširja med našim delavskim gibanjem samo ojačitev črnih sil in oslabitev naših, naprednih. Dal sem svojih 1750 dol. za ojačitev lista, toda ker nisem hotel biti avtomat in podpirati slepe politike razdiranja, sem bil kaznovan. List sem pričel, da sem preprečil ta korak v naši naselbini od strani ljudi černetovega kalibra... ki so tako značajni — da se prodajo vsakemu, za ljubi dolar.

Jaz sem ostal pri svojem prepričanju in bodem ostal. Človek je pa lahko pošten tudi napram svojim političnim nasprotnikom. V Chicagi pri S. N. P. J., posebno pri Proletarcu nimam prijateljev; blatili so me dovolj in me še vedno skušajo, toda ne morem tajiti, da so baš te sile zgradile vse to kar je danes naprednega med našim narodom in rešile nas črne poplave. Zakaj bi to tajil? Pravičen človek prizna tudi svojemu političnemu ali osebnemu nasprotniku kar je dobrega na njemu. Prepričan sem, da razdor, ki se seje od gotove strani v napredne vrste, jači vas in škoduje nam, zato sem takemu boju nasproten kot sem bil. Uničiti to kar imamo, pomeni ojačiti vašo gnilo moč.

V Chicagi je vsekakor naša trdnjava, ki pomeni vašo končno smrt. Kot pri J. P. Z. S. tako se jači pri S. N. P. J. gospodarska in politična sila, sila, katero vi sovražite. Oni ne vodijo taktike na političnem polju, ki bi bila po mojem prepričanju, toda do tega še pride — ker se svet vsekakor suče okrog solnca, dasi so črne sile nekaj sežigale ljudi, ker so to trdili. Ta sila predstavlja granit ob katerem si boste razbili vaše trde, zakrknjene butice, in dokler vrši ta sila to delo, dokler pomeni edini vidni napredek za naš narod v Ameriki, tako dolgo jo bodem idejno podpiral".

V svojem odgovoru omenja tudi "D. S." in pravi, da ni njegova krivda ako so jo vzeli izpod njegovega vodstva ter jo preselili v Chicago. To bi se morda ne zgodilo, ako bi udano izvrševal ukaze, kajti on pojasnjuje da zato, ker ni političen sanjač in ne odobrava taktike "z glavo skoz zid", je bil postavljen na stran.

Še bolj dragoceno je njegovo priznanje, da vidi v tem razdoru, ki se sedaj razširja v našem delavskem gibanju, ojačanje črnih sil in oslabitev naprednih. Dobro bi bilo, ako bi se izrazil jasnejše o krivcih, ki s svojim razdiralnim delom v delavskem gibanju služijo črnim silam.

Pojasnjuje nadalje, da je ustanovil list "Vestnik" po selitvi "D. S." zato ker bi v nasprotnem slučaju u-

stanovili list ljudje Černetovega kalibra. S tem jim je preprečil nakano.

Vzrok, da omenjamo in komentiramo ta Fr. Novakov članek je predvsem njegovo priznanje, da ima tisti del slovenskega delavstva ki se je družil in se družil pod socialistično zastavo, glavno zaslugo za vse kar je danes naprednega med našim narodom. Potem naglašja, da v Chicagu, posebno pri "Proletarcu" nima prijateljev; "... blatili so me in me še vedno skušajo blatiti."

Glede blatenja njegove osebe v "Proletarcu" moramo omeniti samo to, da njegova trditev ne odgovarja resnici kajti "Proletarec" ne blati. Frank Novak ne sme pozabiti, da je takratna hrvatska komunistična skupina hotela slovenski list samo z vidika boja s "Proletarcom". S tega vidika so bili pripravljene najeti za urednika slovenskega lista kogarkoli, samo da bi udrihal in "razgaljal" socialiste. Ko so se končno pogodili z Veraničem in kupili od njega "Slovenijo", je ostal Frank Novak v uredniški službi tudi pod novimi gospodarji. Bilo bi čudno, ako bi od "Proletarca" pričakoval, da bo božal človeka kateri se je udingal, — magari s poštenim namenom, — da ga obglavi. Ker so mu gospodarji dali nalogo ubiti "Proletarca" in J. S. Z., je bilo to treba povedati, da se "krivci" pripravijo na hudo uro.

Franku Novaku je marsikaj znano, in če je videl preje same napake v socialistični stranki, jih je našel v tistih par letih ko je bil slovenski predstavnik ekstremnih revolucionarjev v Ameriki med "komunisti" še veliko več, tudi če tega noče odprto priznati. Priznal pa je, da taktika "z glavo skoz zid ni dobra". In priznal je nadalje, da razdiranje delavskih vrst služi črnim silam. Tudi Frank Novak jim je služil tista leta ko je urejeval "D. S." in ker ni služil dovolj, so ga odstavili, vzlic temu da je dal \$1,750 za ojačanje lista. Ne le odstavili, ampak ga na sejah v uradu "Radnika" kritizirali in ga "blatili" vse drugače kakor "Proletarec", namreč ga blatili kot osebo radi osebnih razlogov.

Frank Novak je bil prvo orodje provokatorskih sil, ki so navalile na vrste zavednega slovenskega delavstva, da jih razderejo. Če hoče govoriti odkrito, mora priznati, da je sekcija kateri je služil bila in je pod vodstvom nepoštenjakov. Vedeti mora, da je vodila in vodi vso svojo strategijo s stališča boja proti socializmu, ne proti kapitalizmu. Zahtevala je od njega, naj bo v boju protu socialistom brezobziren, da naj se ne ozira na poštenost, dostojnost, resnico in take stvari, ki so le buržvazni predsodki, ampak se bije kot se za "revolucionarja" spodobi. Ako je pri tem prišel do spoznanja, da takim gospodarjem ne more služiti tako kot od njega zahtevajo in pri tem ohraniti čisto vest, in so ga radi tega vrgli iz uredniške službe ter ga celo gmotno oškodovali, mu tega nismo mi krivi, pač pa je kriv sam in tisti katerim je pomagal. Mi nismo pisali proti njemu s stališča sovraštva, ne zato da bi ga blatili, ampak zato da pokažemo to kar danes sam direktno ali indirektno priznava. Mi ne pišemo o nikomur kot prijatelju ali neprijatelju, ampak o vsakemu in vsaki stvari z načelnega stališča, pa bilo to prizadetim ljubo ali ne.

"Proletarec" je list, ki je urejevan tako kakor je za delavstvo potrebno, ne tako kakor "ljudstvo hoče". Tak list je vreden da ga čitate. Priporočite ga znancem.

"Velikanska bitka z okvirji".

"Velikanska bitka z okvirji" bi bila na mestu v predpustu na kakšni maškaradi, ne pa svetem postnem času. Ali med ajdi, ki nimajo prave vere, se dela greh v predpustu i v svetem adventnem i v postnem času.

"Bitka z okvirji" je naslov ki ga boste razumeli kakor hitro vam stvar pojasnim kakor treba.

Takole: Dogodilo se je nekega leta po revoluciji, da so čisti med čistimi Jugoslovani v Ameriki rabili pri "D. S." človeka, "ki bo boljši kot F. N." Iskali so ga po vsi prostrani deželi, kakor kralj Herod novega kralja (ali kar je že iskal), pa ga niso našli. Tedaj so se obrnili v "staro domovino" in jim rekli: "Bratje v čistoči, nam manjka košček odrešenika, pošljite nam ga, dobro plačamo." Allright, je rekel Zinić, bomo poiskali. Zinić je namreč takrat bil v starem kraju. Drugi niso mogli tja, on je svobodno potoval in Petrak, urednik "Zajedničara", ga je enkrat vprašal da naj v interesu drugih potnikov pojasni kako to da on in njegovi tako lahko dobe "pasuše" neglede kam potujejo, drugi, ki so "lojalni", imajo pa toliko sitnosti. Ampak Zinić ni pojasnil, kar je tu postranskega pomena. Ta Zinić je torej potoval po centralni Evropi in vpraševal: "Kdo vas čistih zna tudi slovenski jezik?" Majhen je naš narod in malo članov drugih narodov zna slovensko, ampak Ziniću so nekega dne pošepetali "pspspspspspsps" in tako naprej; človek ki je znal malo slovensko, malo hrvatsko, malo nemško in malo italijansko, je bil najden. In Zinić je sporočil v Ameriko: "Dobil sem kar ste želeli, nekje na Dunaju sem staknil kar ste hoteli. Dobra moč, dobro zabavlja, precej na glas govori in mučeniško izgleda. Poleg tega kadi cigarete vsakršnega izdelka. Glede njegovega imena se bomo pogovorili ko se vrnem."

In tako je prišel v to slavno svobodno deželo človek, ki je bil slovit in znan že v vsi Evropi, sedaj pa pravi Zinić (ne, Zinić ne pravi tega, ampak Chas. sam) da ga tam niso poznali ker ni bil "voditelj" (da ni bil? Zakaj pa ste mesec nazaj trdili da je bil in ves čas od kar je bil importiran?)

Da ne zaidem. Torej, ta človek je prišel v Ameriko, namazal lok, pomočil pšice v strup in pričel streljati. Lok in pšice so starinsko orožje, ampak nekoliko rabuke je vendarle povzročil. Tedaj se je tudi uredništvo "Prosvete" pričelo zanimati za tega čistega strelca s starinskim orožjem ter ga povpraševalo o tem in onem. Ker ni pomagalo brez okvirja, je priobčilo vprašanja v okvirju, okrašenem z vprašaji.

Chas. Novak je šel nato v tiskarno z okvirjem iz "Prosvete" in dejal tiskarju: jaz hočem večji okvir, kričav okvir, na prvi strani mora biti — in mahal okrog da se ga je neki Madžar ki ga ni razumel zbal ter se pomikal v kot. Ko so se dogovorili, so zložili skupaj okvir, ga okrasili z naslovom, in nato so postavili črke po redu kot zaznamovano na rokopisu. Ta okvir je prišel "na svitlo" v "D. S." z dne 18. marca in se z uvodom in zaključkom glasi:

DELAVCI POZOR! VARUJTE SE VOHUNOV!

Opozarjamo vse delavce širom dežele, da se varujejo plačanih špijonov, ki vršijo pod imenom delavskih voditeljev ulogo tajnih policajev.

Glavni špicel, ki je plačan od ameriške vla-

de za špijoniranje delavcev, nahaja se na uredništvu "Prosvete" in njegovo ime je J. Zavrtnik. . . . Opozarjamo vse delavce na tega plačanega špijona, ki vrši skupno z urednikom "Proletarca" F. Zajcem, ulogo vohuna med slovenskim delavstvom.

"Prosveta" je vprašala Chas. Novaka za informacijo o njemu, in če bi bil on pošten agitator, bi jih moral dati že davno. Ker ni, se bori — "z okvirji". Ni se zavedal, da se je s prej citiranim stavkom v okvirju razgalil bolj kot bi ga moglo razgaliti kaj drugega, da je brezvesten falot, izgubljenče brez časti, zabit agent provokator.

Če ne bi bil zabit, bi moral pač vedeti, da je bilo v njegovi stranki kup od vlade plačanih "voditeljev", in da ni nikjer zapisano, da jih danes ni več. Tajnik ruske federacije (komunistične) ki je uradoval v času najhujšega frakcijskega boja je bil špijon. Fraina, glavni voditelj komunistične (danes Workers Party) je bil špijon. Nosoviški, znaní mednarodni špijon, je bil zaupnik in agitator ameriške komunistične stranke. Na michiganski konvenciji kom. stranke so bili "čisti" špijoni. V eksekutivi so bili špijoni. Palmarjeve progone so pomagali organizirati komunisti-špijoni. In tako dalje.

Zakaj ne bi na podlagi tako kričečih dejstev pošteno delavstvo smelo sumiti, da je Chas. Novak tudi špijon? Da ta sum odvrne od sebe, zmerja druge s špijoni. Kaj je Chas. Novak že storil v dokaz, da ni importiran agent provokator, ampak pošten agitator? Do danes ničesar, pač pa je vse njegovo delovanje dokaz, da vrši službo provokatorja. Ako ni zanjo plačan od kakšne kapitalistične agenture, je to le dokaz da imajo kapitalistični interesi mnogo pomagačev katere jim sploh ni treba plačati.

Kdo so največji prijatelji S. N. P. J.?

Največji prijatelji Slovenske Narodne Podporne Jednote so: Lojze Pirc in njegova "Ameriška Domovina"; slovenski frančiškani, Rev. Černe, Anton Grdina in njihovo glasilo "A. S."; Charles Novak, Bartulovič, Frank Chas. Novak (vse v eni osebi) ter njegovo glasilo "D. S." In pa "G. N.", ki pa spada že med pokojne prijatelje SNPJ., Bog mu daj večern mir in pokoj.

"A. S." z dne 16. marca v editorialu ganljivo piše, da je že leta in leta svaril članstvo SNPJ. pred sovražniki jednote (prekrižajte se, prosim) — pred s-s-s-occialisti. (Zahvalite se, ako ni pri tej brezbožni, hudi besedi strela udarila v hišo.)

Lojze Pirc je bil nekoč bolj svobodomiseln kakor vsi oficijelni slovenski svobodomiselnici v Ameriki, ampak to je bilo že davno. Danes je Pirc samo še demokrat (demokratski političen) in pa velik jako velik prijatelj SNPJ. Seveda, tudi on s strahom izgovarja besedo s-s-s-occialisti. Drugače dela s svojo tiskarno čeden biznis in fiksa policaje, ako nočejo dovolj hitro izpustiti kakega rojaka, pri katerem se radi nepojasnjenih vzrokov dogodi eksplozija da pretrse pol Clevelanda in mašine v Lojzetovi tiskarni.

Chas. Novak in Rev. Černe sta tudi lojalna prijatelja SNPJ., kar je ceniti še toliko bolj ako se pomisli, da nista njena člana. To je požrtvovalnost, ki jo narod

še ne zna pravilno ceniti, kajti ako bi jo znal bi gotovo razpustil SNPJ., če ne more pobiti v nji teh prokletih s-s-s-s (svet' križ božji, kako težko, pohujšljivo ime!)

Anton Grdina je pripravljen, seveda iz samega prijateljstva do SNPJ., brezplačno pokopati vse njene člane, kateri so s-s-s (torej zopet ta nevarna beseda!)

Evo nekoliko prijateljskih migljajev članstvu Slovenske Narodne Podporne Jednote od strani njenih najboljših prijateljev:

"A. S." z dne 16. marca piše (citiramo samo nekaj stavkov):

"Voditelji naših rdečih socialistov so bili na letni seji strogo posvarjeni, da njih netolerantne akcije proti vsemu kar ne trobi v njih rdeči rog so nesramne, škodljive in neprimerne. . . .

Ko so na zadnji konvenciji naložili rdečemu uredniku, da mora vsaj enkrat na teden napisati dve kolone za korist jednote, baje to dela z veliko nevoljo in piše prisiljeno in se zraven utiče v stvari, ki niso v korist jednote itd. Zato sta bila pokarana urednika in obsojana, da urejmeta list v nesramnem in neprimernem tonu.

Mi smo na to opozarjali že leta in leta. Zlasti tedaj, ko se je celo ameriško vodilno časopisje začelo zanimati za umazano in nelojalno pisavo glasila Narodne jednote, ter smo svarili, da nikar tako, ker vsled tega veliko trpi na poštenju in časti ves slovenski narod radi par prodanih prekucuhov. A bilo je vse bob ob steno. Zdaj pa so začeli uvidevati celo vodilni močje jednote, da je to res, kar smo pisali in trdili. . . ."

Lojze Pirc v "Ameriški Domovini" z dne 19. marca piše:

"V uradnem zapisniku S. N. P. J. beremo sledeče: urednik glasila S. N. P. J. se vtiče v stvari, ki ne spadajo v njegov delokrog, kar pa ni primerno. Piše surovo in umazano proti veri in katoličanom, ki tvorijo večino pri Jednoti in s tem žali čut večine. . . ."

Če je to res v zapisniku, bi bilo treba šele pregledati, kajti če je, potem so prijatelji SNPJ. dosegli že veliko zmago in K. S. K. Jednoti preti nevarnost, da bo kmalu dobila konkurentinjo, namreč v pobožnosti. Morda bo prihodnja konvencija SNPJ. uvedla tudi prisilno spoved (O, Bog daj da bi jo!)

Rev. Černe piše na naslov članstva SNPJ. prekrasna svarila, katera se bo moralo kedaj pozneje, ko bodo narodi bolj civilizirani, izdati v posebni brošurici s krasno vezbo.

Chas. Novak s svojo "D. S." ne zaostaja za Černom. Oba govorita na dolgo in široko o korupciji v SNPJ. in o korumpirani socialpatrijotski mašini v Jednoti. Chas. Novak je previdnejši le v toliko, da izpušča dva glavna odbornika, katerima posveti precej prostora v "zagovor" in potem na koncu pravi: ". . . mi ju ne mislimo zagovarjati." V naslednji številki jih "zagovarja" naprej, da postaja to čudno zagovorništvo zares čudno. Oba, Chas. Novak in Černe pišeta dopise in jih potem podtikata kakor kukavica drugim "dopisnikom".

Citirali bomo le eno štev. "D. S.", namreč z dne 18. marca. Naglas v citatu ni naš, ampak Chas. Novakov, ker gre pač njemu zasluga za sijajno razkritje. Glasi se:

"Sedaj, ko je končala seja glavnega odbora SNPJ., ko imamo pred seboj zapisnik, **SEDAJ SE VIDI, DA JE ČAS DOKAZAL, DA SMO IMELI PRAV.** Čeprav je zapisnik tako sestavljen, da se lahko zakrivajo gotove stvari, vendar je notri nekaj jasnih stvari, ki govore odkrito o NEPOŠTENIH MANIPULACIJAH GOTOVIH KORUZIJSKIH SOCIALISTOV, KI SI PRILAŠČAJO JEDNOTINO PREMOŽENJE. Minulo je pol leta trdega in (Nadaljevanje na 12. strani.)

GLASOVI IZ NAŠEGA GIBANJA.

DOPISI.

VOLITVE, MISIJON IN DRUGO.

ELY, MINN. — Dne 14. marca sem zapustil svoje prezimovališče in šel na Ely. Bil sem tudi v Slov. narodnem domu in pogledal zapisnik zadnje letne seje, kateri je na razpolago vsem članom. Videl sem, da se društvo Sv. Cirila in Metoda št. 1 JSKJ. noče pridružiti družbi Slovenski Narodni Dom. Člani se branijo prispevati, medtem ko so druga društva včlanjena in prispevajo. Sedaj imajo v blagajni že nad dva tisoč dol.

Morda bo to društvo pristopilo pozneje, ko ne bo treba plačevati in bo že vse lepo pogrnjeno. Praktično je in pa košta zelo malo. Na očitjanja se ni treba ozirati. Saj bodo drugi naredili da bo vse prav.

Sem daleč na "kontri", v nekdanjih prazgodih ali kako bi jih imenoval, pa ne vem kaj vse se dogaja v tem mojem starem novem mestu. Zvonilo je, pa sem vprašal znanca kaj pomeni bingljanje. Misijon je v fari! Več gospodov je tu, veliko izpovedovanja in takih pobožnosti. Sedaj je doba posta, pokore in cerkvenih kolekt, katerih se tudi v predpustu ne manjka.

Izobraževalni politični klub je imel zadnjič politično sejo. Eni so rekli da je splošna seja, drugi pa, da je samo za člane, katerih je 57. Nekaj so jih vpisali tudi na tej seji. Udeležba je bila slaba. Gre se za nominiranje kandidatov za okrajnega komisarja. Primarne volitve bodo 21. junija.

Rekli so, da bodo splošno zborovanje sklicali na dne 28. marca, ker ta seja ni nominirala nobenega kandidata. Kandidatov drugih narodnosti je že okrog šest ali sedem. Vsi pravijo da so napredni. Plača komisarja je tri tisoč letno. Dobro je, ako izvolimo našega rojaka ki bi zaslužil tak urad in bi kandidiral na platformi Farmer-Labor Party. Pri prejšnjih volitvah se je slovensko delavstvo izreklo z veliko večino za njen program in njene kandidate. Dolžnost delavskega ljudstva je, da ostane lojalno programu in listi te stranke.

John Teran, zastopnik "Proletarca".

ZEIGLERSKA AFERA IN NJENE POSLEDICE.

SPRINGFIELD, ILL. — Dne 7. marca se je vršil tu shod o zadevi premogarjev, ki so bili zapleteni v boj, ali pa se jih dolži da so ga provocirali na seji unije v Zeiglerju avgusta p. l. Udeležilo se ga je okrog sto tukajšnjih premogarjev, kar je jako malo. Prvi je govoril Henry Corbishly, ki je tudi med prizadetimi. Sodišče, katero je dobilo afero v roke, je izreklo da so pobojev krivi zunanji elementi, oziroma radikalcji v uniji in izven nje, in jih je obsodilo na večletne zaporne kazni. Govornik je dokazoval, da je obsojena skupina nedolžna in da trpi posledice krivičnih persekucij. Slikal je, kedaj je postal član U. M. W. in kako je delovala unija premogarjev tiste čase in kako danes. Izrekel je bojazen, da če bo šlo tako naprej bo nazadovala, kar je želja vseh nasprotnikov organiziranega delavstva.

Apeliral je za finančno pomoč v prilog obsojencev,

da se jim izvojuje ponovno obravnavo. Zaslivanja se bodo vršila 29. t. m.

Drugi govornik je bil neki Schmidt iz Chicaga, kateri je v glavnem govoril o International Labor Defense in jo toplo priporočal. Ni pojasnil njene politične pripadnosti, pač pa naglašal, da se zavzema za politične in industrialne jetnike, katerih je sedaj 106 v raznih zaporih. Apeliral je na navzoče, naj ustanove podružnico I. L. D. in v ta namen so razdelili tudi pristopne karte. Članarina je 10c. Zanimanja ni bilo opaziti; kakšen je bil uspeh, mi ni znano. Omenjal je tudi delavske boje v preteklosti. Tendenca njegovega govora je bila v prilog Workers' Party.

Ob tej priliki mi je prišla v roke "D. S.", v kateri sem videl vse polno napadov na SNPJ., njen odbor in na "Proletarca" ter njegovega urednika. Obžalovanja vredno je, da se list tako globoko pogrezne v blato. Dopisi so večinoma brez podpisa, ker so najbrž spisani v uredništvu, in pa ker se pisci zavedajo da so njihove kritike brez podlage. Nedostojno je pačiti imena oseb in listov. Zmerjanje bi se moralo prepustiti ljudem ki drugega ne znanjo, takozvana "inteligenca" pa bi morala biti poštena v boju.

Opazil sem v tisti številki tudi fraze, iz katerih je razvidno da so nekatere osebe čezmerno zaljubljene vanjo in W. P. Niso prvi, ki se bodo razočarali, in tudi zadnji ne bodo. Prišel bo čas, ko bodo obžalovali svojo zmoto.

John Goršek.

RESNICA O "DEBATI" V DETROITU.

DETROIT, MICH. — Na redni seji kluba št. 114 je bilo naznanjeno pismo od Joe Kotarja, v katerem je pozival naš soc. klub na debato, da se pojasnijo razlike med socialisti in Workers' Party. Ker je bilo iz pisma sklepati da bi bila to debata lokalnega značaja, je seja vzela poziv na znanje, izvolila tri člane in jim dala navodilo, da naj se udeleže sestanka v Radničkem domu, na katerem bi se s protivno strujo dogovorili ter aranžirali debato.

Na prvem sestanku sta bila od nasprotne strani navzoča Joe Kotar in Anton Krznarič, od naše pa Andrej Šemrov ter J. in M. Mentony. Mislili smo da imamo opraviti samo s slovensko organizacijo W. P., in ni bilo majhno naše začudenje, ko smo videli da vodi vso stvar general detroitskega hrvatskega lažikomunizma A. Krznarič. Kotar je torej igral podrejeno vlogo in delal po navodilih ne da bi vedel zakaj. Ko smo sprevideli situacijo, smo izrekli svoje začudenje in neodobranje, kajti dobili smo poziv na debato od Kotarja, ne od Krznariča. Slednji nam je nato pojasnjeval, da je slovenski klub samo odsek hrvatske organizacije in kot tak nima pravice pozivati ali pa sklicevati debato po lastni iniciativi. Vprašali smo, kaj je njihov načrt, in jim povedali, da naš predlog je, da naj bo debata z domačimi, to je, brez zunanjih govornikov. Slovenski klub (ali slovenski odsek hrvatske sekcije) W. P. naj izbere govornika izmed svojih članov, klub št. 114 JSZ. pa bo storil enako.

General Krznarič je odločno izjavil, da ne pristane v ta predlog, češ, slovenski klub W. P. nima nikogar ki bi bil zmožen debatirati z nami in on noče, da

bi se kom. blamirali pred publiko. Dejal pa je, da če hočemo debatirati s Hrvatom, jih lahko dobi pet. Insistiral je, da pride v imenu njih debatirati Chas. Novak, od naše strani pa naj pride Fr. Zaitz. Mi smo ugovarjali zunanjim govornikom, prvič ker nismo nobenega vprašali, in drugič, ker smo smatrali da naj bo debator član našega kluba in od protivnikov član kluba v imenu katerega nas je J. Kotar pozval na debato.

A. Krznarič je nam radi našega stališča dejal, da se umikamo. Pristali smo na njegovo aranžmo s pogojem, da bomo o njihovem načrtu sporočili s. Zajcu v Chicagu in na podlagi njegovega odgovora sklepali pozneje. Ako bi s. Zajec ne prišel, tedaj bi ga nadomestil v debati en član našega kluba. J. Kotar je omenil, da če je tu vprašanje stroškov, je pripravljen on plačati vožnje izdatke; njegovo milostno ponudbo smo odločno odklonili.

Nato smo govorili o temi debate ter se zedinili za sledečo: "Ali je taktika in politika W. P. koristila delavskemu razredu Združenih držav ali ne?"

S tem je bil prvi sestanek zaključen.

Teden pozneje se je vršil drugi. Od W. P. so bili navzoči Krznarič, Skerbina in Kotar. Krznarič je hotel vedeti ako F. Zajec pride na debato. Odgovorili smo mu da bo izvedel pogoje iz njegovega pisma. Na naše vprašanje, ako pride Chas. Novak, je odgovoril, da nas to nič ne briga, da je za Novaka on odgovoren, on hoče le vedeti ako pride Zajec.

Oglasi se sodrug Šemrov in izjavi, da s. Zajec sprejme debato pod sledečim pogojem (je bil naveden v prejšnjih številkah Proletarca, to je, da se Chas. Novak predstavi delavski javnosti v listih). Ko je izjavo prečital, je s. Šemrov dodal še sledeče: Ker vemo kakšen element se med drugim zbira pod masko "komunistov" v Detroitu, med drugim ljudje ki so se pogreznili že do beznic, bivši zotijevci in črnožolti fanatiki, narodnjaški in drugi razočaranci, prodajalci "mesečnine", bivši kraljevaški lakaji (izza vojnih časov) in tako dalje, hočemo garancijo, da ako pride do debate da bo dostojna, vredna delavskega zbora.

Nadalje, da je njihova dolžnost poročati v liste resnico, ako so res pošteno in zavedni delavci, ne pa izliviati golide laži, kakor v slučaju shoda na katerem je govoril s. Zavertnik. Naglašal je, da je njihova določnost podučiti svojega urednika da naj ne falsificira dopisov, ako mu dopisniki pošljejo resnična poročila. Nadalje, da ako Chas. Novak odkloni dane mu pogoje, da naj se debata vrši med enim članom našega kluba in enim od strani slovenskega odseka W. P.

Pri tej ponudbi smo še danes, in ako Joe Kotar ni strahopetec, naj debato sprejme, ali kdo drugi v Detroitu iz njegovega krožka.

Ko smo podali izjavo, pogoje in nasvete, sta Krznarič in Kotar pričela divjaško kričati (Skerbina je molčal in cincal z glavo). Junak Krznarič se je hotel "tuči", Kotar pa je kričal kakor da iz svoje oštarije meče pijance na cesto, ali kakor podivjanec, kadar pretepa svojo ženo. Bili so v Radničkom domu doma in so lahko kričali. Poudarjam, da sta nastopala skrajno surovo. Vzlic tem izbruhom smo mi ostali mirni. Kotar nam je predbacival skebstvo. Na vprašanje, da naj imenuje osebe, se je Kotar zbal in izgubil junaštvo. Njegov general Krznarič je bil aktiven skeb za časa stavke v "Fisher Body" v Detroitu. Tudi Kotar je za časa stavke v Fišerjevi podružnici v Detroitu skebal. Taki ljudje si upajo druge psovati s skebi!

Ker sta še nadalje besnela, smo odšli; Kotarju je

to dalo še večji pogum, da je zbijal ob baro ter kričal da ga je bilo slišati blok daleč. To je resnično poročilo o poteku obeh sestankov radi debate, delavska javnost pa naj sodi kdo so strahopetci in kdo se umika. *Mi imamo pogum debatirati brez zunanje pomoči.* Kotarjeva skupina ga nima.

Kako je prišlo do prepira? Kotar je bil svoječasno član kluba št. 114. Za časa Palmerjevih progono, ko ni bilo varno biti član radikalnih organizacij, je Kotar nejunaško odstopil in se umaknil. Znano je, kdo je pomagal organizirati takratne progone. Velika večina tajnih policajev je bila včlanjena v kom. stranki in govorila ravno tako revolucionarno kakor Chas. Novak in njegovi tovariši. Kotar je takrat zabavljal čez vse delavske organizacije ter študiral novi dodatek k ustavi, ki je dajal "pogumnim" priliko hitro—obogateti. Postal je prominenten in petičen mož, kupil si lepo karo in nato iz sovraštva do članov v klubu št. 114 postal — "komunist". Vsakemu poznavalcu razmer v Detroitu je jasno, da Kotar ni komunist, ampak da razgraja iz sovraštva do socialistov.

Bili smo dolgo potrpežljivi preko mere, pa so mislili, da je to naša slabost. Motijo se, kajti vsem ki služijo nazadnjaštvu in provokatorjem v delavskem gibanju bodi pojasnjeno, da smo socialisti trenirani v borbi.

Martin Mentony.

PRIHODNJO PREDAVANJE V KLUBU ŠT. 1.

CHICAGO, ILL. — V petek dne 26. marca po seji kluba št. 1 ki se bo vršila v spodnji dvorani SNPJ., bo predaval s. Ivan Molek o delavskem šolstvu, kot je bilo sporočeno v zadnji številki Proletarca.

Seja se prične ob 8. Opozarjamo članstvo, naj se je udeleži pravočasno in v čimvečjem številu.

Vstop na predavanja vsakemu prost. Vršilo se bo v spodnji dvorani SNPJ. — P. O.

VAŽNA KONFERENCA ČLANSTVA SOC. STRANKE V CHICAGU.

CHICAGO, ILL. — Ali ste čuli o novih aktivnostih članov naše stranke v raznih krajih Zedinjenih držav? Soc. stranka okraja Cook pri organizatoričnem delu ne sme zaostajati. V okrajnem uradu so se poslednje čase pričeli oglašati sodrugi, ki so bili že leta neaktivni. Vprašujejo za pomoč pri reorganiziranju lokalnih postojank. "American Appeal" se naglo širi in postaja vedno boljši organizator v agitaciji za pojanje soc. stranke.

V nedeljo dne 28. marca ob 3. popoldne se bo vršila v Douglas Park Auditorium konferenca članstva naše stranke okraja Cook. Prvotno je bilo določeno da se bo vršila v nedeljo 14. marca, pa je bila odložena radi priredbe kluba št. 1, da se s tem omogoči udeležiti se je tudi našim sodrugom.

Na dnevnem redu bo med drugim volitev delegata za bodočo konvencijo stranke. Nadalje vprašanje stalnega tajnika v okrajnem uradu in razprava o agendi za konvencijo.

Kratke nagovore bodo imeli G. R. Kirpatrick, urednik "Appeala" Murray E. King, Leo M. Krzycki iz Milwaukee in drugi. Tajnica obljubuje v svojem poročilu veselo iznenadenje, ki bo dalo članom novega ognja za delo. Udeležite se nedeljske konference v čimvečjem številu. Douglas Auditorium je na Kedzie in Ogden Ave. Dvorana, v kateri se bo vršila konferenca, je v gornjem nadstropju.

POZIV J. FRLANU IN "RADNIKU".

V "Radniku" z dne 6. marca je priobčen dopis s podpisom F. Farlan, Neffs, Ohio, v katerem se me prav po falotsko napada. V tem infamnem obrekovanju pravi dopisnik med drugim: "Da vidimo, tko je organiziral taj klub. (On misli klub JSZ. v Neffsu. — Moja opomba.) Došao je iz Bridgeport, O., tajnik socialističkog kluba, kojemu profesija jeste moonshinig, po imenu gospodin Garden . . . da prosvjesti radnike ove kolonije naravno sa prosvjetom sa kojom on trguje . . ."

Uredništvu "Radnika" je gotovo znano kakšne korake lahko podvzame človek ki je kriminalno obrekovan kakor v tem slučaju. Ono je odgovorno za dopis in za posledice, ki lahko nastanejo. Istotako bi moralo biti znano dopisniku Mr. F. Frlanu, da je nevarno obrekovati na tak nepošten način.

Pozivam uredništvo "Radnika" in dopisnika F. Frlana, da mi (1.) ali dokažeta da trgujem z "moonshinom", (2.) ali pa javno prekličeta infamno kriminalno obrekovanje proti moji osebi. Rok za preklic je 30 dni. Ako mi ne ugodita in storita eno ali drugo, bom iskal zadoščenja na drugem mestu. Toliko v ravnanje prizadetim, da ne bo pozneje neumestnih izgovorov.

Anton Garden, Bridgeport, O.

DESETLETNICA PEVSKEGA ZBORA "ZARJA".

CLEVELAND, O. — V nedeljo 18. aprila bo obhajal naš pevski zbor "Zarja" desetletnico in ob tej priliki priredi koncert z bogatim vspešdom. Več o tem v prihodnji številki.

Klub št. 27 priredi skupno s klubom št. 49 iz Collinwooda prvomajsko slavnost v spodnji dvorani Slovenskega narodnega doma. Program pripravi poseben odbor obeh klubov. Več pozneje. — *John Krebelj.*

PRVOMAJSKA PROSLAVA V BRIDGEPORTU.

BRIDGEPORT, O. — Dne 1. maja bo klub št. 11 JSZ. priredil prvomajsko slavnost, na kateri bo vpriporjena socialna drama "Grobovi bodo izpregovorili". Na sporedu bodo govori in par drugih točk. Natančnejši program bo objavljen pozneje.

Kozakevič popularizira ruske pesmi.

V nedeljo 4. aprila ob 8. zvečer priredi sloviti ruski bariton soloist Štefan Kozakevič pod avspicijo Jugoslovanskega prosvetnega kluba koncert, ki se bo vršil v dvorani Pilsen Sokol, 1814 So. Ashland Ave. v Chicagu. Vstopnina v predprodaji je \$1, pri vratih \$1.25. Vstopnice se dobe v raznih lokalih hrvatske kolonije.

Kozakevič je priredil koncerte v vseh večjih krajih Zedinjenih držav. V glasbenem svetu je dobro znan in kritiki se o njemu jako pohvalno izražajo. Kdor želi čuti dobrega ruskega pevca, naj pride v nedeljo 4. aprila ob 8. zvečer v prej omenjeno dvorano, pa mu po koncertu gotovo ne bo žal.

SODRUGOM V CLEVELANDU.

Seje sec. kluba št. 27. se vrše dvakrat v mesecu: vsake druge nedelje dopoldne in vsake tretje nedelje popoldne. Seja tretje nedelje v mesecu je namenjena v glavnem za predavanja in diskuzije. — Sodrugi, prihajajte redno k sejam in pridobite klubu novih članov!

NAŠI ODRI.

"HLAPCI"

drama v petih dejanjih, spisal Ivan Cankar, vpriporjena dne 14. marca na odru dramskega odseka kluba št. 1 v Chicagu.

Precej prostorna dvorana ČSPS. na 18. cesti se je pričela polniti preje kot običajno na prejšnjih predstavah dramskega odseka. Ob 3. popoldne, ko bi se imel pričeti program, je bila domalega zasedena. Mnogi prisotniki so trdili, da klub št. 1 ni imel še nobenkrat tako velike udeležbe na svojih dramskih priredbah. Sicer pa je bila ta posvečena spominu Ivana Cankarja, ali kot se je glasil letak, bila je to slavnost petdesetletnice rojstva Ivana Cankarja.

S programom se je pričelo pol ure pozneje kot označeno na letakih. To je bila napaka. Govora sta vzela približno pol ure.

"Ušerji" so bili tokrat slabo organizirani, ali pa jih je bilo premalo. V toliki množici, kjer pride na dramske predstave marsikdo ki ni ravno interesiran da posluša ampak da se pogovarja z znanci, precej mlajšega sveta pa zato da išče znanja, so pazni reditelji zelo na mestu. Samo par ljudi ki šepeta moti vse druge, ki sede okoli.

Glavna točka programa je bila drama "Hlapci". Nje izčrpek je bil v "Proletarcu" že priobčen, navzoči so imeli priliko slediti vsemu kar slika Cankar v tej igri, drugim pa priporočam, naj jo čitajo, ne samo enkrat ampak večkrat. Čimvečkrat tembolje.

Igralce bom omenil po vrsti kot so bili označeni v programu.

Župnik, visok rejen, ponosen, predstavnik točasne zmage, zaljubljen v oblast, se prvič prikaže na odru na koncu prvega dejanja. Hlapci, do pred pol ure še naprednjaki, se po naznanilu o klerikalni zmage spremene v večje pobožnjake kot je župnik sam; vsi se mu klanjajo, on jim odzdravlja molče. Samo eden je med njimi, ki stoji oddaleč in se ne poniža, dasi so mu malo prej očitali da ni napradnjak, da je mlačen itd. Župnika je igral Fred Zalaznik, ki ga že več let ni bilo na našem odru. Oseba je odgovarjala, nastop tudi, govoril je lepo, s pravilnim povdarjanjem, razločno. Maskiran bi moral biti bolje. Zalaznik je sam dober masker, ampak svoji maski je na tej predstavi posvetil premalo pozornosti.

Nadučitelj, naprednjak ki ga ni moč prekositi, ki je prirejal slavnostne večerje v počast brezbožnih pisateljev, je postal hipoma lojalen materi cerkvi, udal se je njeni oblasti in svaril učiteljico Lojzko, naj ne donša politike v šolo. Predstavljal ga je Filip Godina. Obleka in maska je bila na mestu. Bil je najboljši v prizoru, ko trebita s Komarjem knjige nevrednih pisateljev iz šolske knjižnice tako da je skoro ostala samo ena: "Hoja za Kristom". Postavila sta jo na vidno mesto, da bi jo videl župnik kadar pride.

Učitelja Jermama je predstavljal Joško Oven. Težka, dolga vloga, ki je imela v Ovnju izborna moč. Bil je poleg treh delavcev na svojem shodu sam med številnimi sovražniki, nahujskanimi od neumnosti, in tu je pokazal toliko sile da je imelo dejanje na avdijenco hipnotično privlačnost. Tudi v vseh ostalih dejanjih

je bil na mestu, videlo se mu je da zna vlogo dobro, in da jo igra s čustvi.

Zanimiv tip je učitelj Komar. Ko nekateri izražajo dvome v zmago, grozi, da kdor si upa dvomiti mu treščiti kozarec v glavo. Kriči bolj glasno kot kdo drugi, razglaša svojo naprednost na vse štiri vetrove, potem pa hipoma umolkne nekaj časa in nato postane navdušen hlapec nazadnjaštva. Andrew Miško je Komarja fino pogodil.

Učitelj Hvastja, ki je oženjen in ima troje otrok, ni bil napreden v naprednih časih, zato ga je Komar zmerjal z mežnarjem in mevžo. Ali pokazalo se je, da Hvastja, ki ga je mučilo le to da je oženjen in da ima troje otrok, v svojem srcu in duši ni nazadnjak kakor ga je slikal Komar, pač pa človek brez posebne energije, udan borbi za obstanek. Vlogo Hvastje je imel Vinko Ločniškar. Dasi je bil gladek v govorici, in da je besede pravilno poudarjal, je v nekaterih prizorih ponovil to napako, da je govoril pretiho za množico ki je bila v dvorani. Tudi bi bilo dobro, če bi presledki, ki jih je tu pa tam delal po izgovorjenih besedah soigralca, bili krajši, oziroma bi jih največkrat sploh ne smelo biti — razen tam kjer jih prizor zahteva.

Učiteljica Lojzka tudi čuti, da naprednost naprednjakov ni trdna in da bo omagala. To pove že v prvem dejanju učiteljici Minki, ki se baha, da ako bi se zgodilo da se razpne nad našo domovino dolga in pusta noč . . . tedaj bomo videli, kdo da zna trpeti, kdo bo klonil sužnjo glavo. Lojzka, ki je gledala v duše teh ljudi in jim ni verovala, ji odvrne: "Da bi se ne razodelo in da bi ne videli!" Ali razodelo se je. Zbliževala se je z Jermanom in mu ostala zvesta v njegovih najtežjih časih. Igrala jo je Angeline Tich dobro in brez napak. Minka Alesh v vlogi učiteljice Geni je pravilno predstavljala svoj sarkazem, češ, treba se je privaditi! Sedaj ko so se časi zaobrnil, sem si že kupila paternošter. Ko je študirala, je napisala nalogo o svetosti in vzvišenosti učiteljskega poklica. "Jaz sem bila pohvaljena, ker sem najbolj lagala," pripoveduje Lojzki. Zelo dobra je bila Minka Alesh tudi v vlogi Jermanove matere, le, da bi morala biti za spoznanje glasnejša. Učiteljica Minka (Albina Logar) je v tipu podobna Komarju, samo da je manj prepričana v zmago naprednjakov kakor Komar. Radovedna je in vprašuje druge kako sodijo. Kritizira netrdne in za vzgled jim kaže Komarja, ki od samega navdušenja že tri dni pije. Po zmagi hlapcev gre k izpovedi in se skesano prikaže pred župnikovo obličje. Imela je siguren nastop, govorila razločno, s pravilnim poudarkom.

Zdravnik (John Rayer) je bil dober v filozofiranju, dobro maskiran, napravil pa je napako da se je v sobi usedel pokrit in da je enkrat prišel skozi napačen vhod. Župan (Fr. Pečnik) je bil res tipični župan. Anka, njegova hči (Frances Vider) je dekle, ki se rajše smeje nego joka, je mlada, ni ji za Jermanove pridige, za prepričanja in take stvari; Jerman jo ima rad, a ne ona njega. Kaj bi s puščakom! Kratka, toda nelahka vloga. Zdelo se mi je, da Frances zanjo ni posebno navdušena in da ji ni dala tistega življenja kot ga vloga zahteva.

Kalander, kovač (John Olip) je bil dober Kalander in dober kovač. Maskiran je bil fino. V četrtem dejanju je napravil s svojim zaključnim nastopom zelo dober efekt. Kalandrova žena (Mary Udovich) ni pokazala tiste sile kot v vlogi delavke v drami "Kralj na Betajnovi", toda je bila vzlic temu dobra. Fred J. Brosh

v vlogi Piska je zadel tip pijanca, ki lahko na mah premeni prepričanje, kakor treba. John Sernel v vlogi Naceta bi ne mogel biti boljši. Christina Renar je dobro nastopala in razbijala v četrtem dejanju, v tretjem tudi, bila pa bi boljša če bi pred Jermanom nastopila bolj razgaden (v 3. dejanju). Krčmar v 4. dejanju (Otto Dernull) je igral realno. Pauline Levec in druge ki so predstavljale kmetice, so bile dobro naučene nastopati kakor zahtevajo burne scene 4. dejanja. Istotako kmetje (A. Basha, Fr. Kerzich, J. Hujan (v vlogi kmečkega fanta) in drugi. Delavca v 4. dejanju sta bila Chas. Renar in Jos. Mačus.

Scenerija je bila primerna, in v drugem dejanju je visela na steni šolske knjižnice tudi velika Franc-Jožefova slika v barvah, potem pa sta nadučitelj in Komar našla prostor še za razpelo.

Predstava v celoti je bila jako dobro pogodena. Avdijenca je bila z njo zadovoljna, tistim ki niso prišli radi igre, je pa itak vseeno. Vse priznanje klubu št. 1 za dober program, kajti dela je z njim obilo in tudi stroškov. Sodelovanje tudi v taki razkopani naselbini kakor je čikaška mnogo doseže in veliko stori na polju napredka.

Igro je režiral Frank Zaitz. Prihodnja predstava bo dne 2. maja; vprizorjena bo Čapekova drama "Rossum's Universal Robots". — *Kt.*

Z AGITACIJE ZA "PROLETARCA".

IZ PENNE. — V svesti si, da je naše časopisje mogoče razširiti le z agitacijo, sem se podal okrog rojakov za "Proletarca". To je bil en moj poskus, ki mi je podal sliko kakšne izkušnje imajo zastopniki na agitaciji. Začetek je bil dober. Prvi se je naročil in se ni izgovarjal. Ko sem šel okrog drugih, sem naletel na vsakovrstne izgovore, na katere bi človek ne računal. Nekdo mi je pojasnil, da čim manj človek čita toliko boljše je zanj. Nekdo drugi je dejal, da vse kar hoče vedeti o socializmu dobi v glasilu SNPJ. Pojasnil sem mu, da je "Proletarec" socialistično glasilo, pa ga ni posebno interesiralo.

Če je za delavca boljše da malo čita, kot mi je tolmačil eden, sem si mislil, bom šel pa med naše stormane. Pridem k enemu in mu pojasnim da nič ne kupujem pač pa (in tako naprej). Odgovoril je: "Proletarca sem enkrat že imel, pa ga nisem imel časa čitati. Imam preveč biznisa". Dobro, grem k drugemu: pojasnil mi je podobno kot prvi. Tretji mi razloži, da je najboljši list "Glas Naroda", katerega čita že 20 let. Poslovim se in se napotim med "samostojnike" (pečlarje). Samostojniki, ki nimajo žensk, so še neukročeni, torej zelo bojevitega duha. "Z vašim Proletarcem ne bo nič, je rekel eden, "kajti prišli bomo naprej samo z revolucijo." Aha, sem si mislil, sedaj sem med "pravimi". Kaj pa berete, fantje? jih vprašam. "Well, 'Glas Naroda', 'Prosveto', 'Enakopravnost', pa en 'Amerikanski Slovenec' prihaja med nas. Nič ne misli, da malo beremo!"—"Saj ne mislim," sem zgrevano odvrnil. On pa je govoril naprej: "S socializmom ne bo nič. Samo z orožjem se bo kaj doseglo. Z mirnim potom, fant, ni nič."

Ovogumil sem se in pričel debatirati. "Orožje je v glavi", sem jim rekel. Delavec, ki ni zaveden, ki se ne uči in ki ni organiziran, ne bo ničesar opravil tudi če se mu da deset pušk, ali pa strojno puško. S takimi delavci kapitalizem skeba nad zavednimi delavci; s takimi delavci strelja stavkarje; z njimi se vojskuje za svoje trge. Nevedneži, ki frazarijo o puški, bodo

znali puško rabiti samo v kapitalistični organizaciji, to je v armadi, ker so organizaciji zavednega delavstva nedostopni.

"Ej, socialisti že niste dosti prida! V Nemčiji je bilo 180 socialističnih poslancev, pa je bil samo eden med njimi proti vojni. In nato so ga sami socialisti ubili. Roza Luksemburgovo so tudi ubili." Torej nič drugega ne ostane kakor puška.

"Pa pojdimo na jago," je rekel eden izmed veteranskih samostojnikov. Saj res, dobro bo iti malo v hrib."

Domovina je rešena in proletariat tudi. — *Joe Cibor.*

VAŽNOST STAVBINSKIH IN POSOJILNIH DRUŠTEV.

CHICAGO, ILL. — Stavbinska in posojilna društva imajo svoj izvor na Škotskem v Angliji. Prvo stavbinsko društvo v Ameriki je bilo ustanovljeno 3. januarja l. 1831 v Philadelphiji z 38 člani. Danes je v Združenih državah približno 12,000 stavbinskih in posojilnih društev z nad osem milijonov članov; njihovo premoženje znaša okoli pet milijard dolarjev.

Stavbinska in posojilna društva služijo delavskemu ljudstvu; dajejo mu priliko hraniti vsotice, ki jih delavec more dati na stran, po najvišji obrestni meri in dajejo mu priliko priti do cenenega posojila v času ko si kupi lastni dom.

Recimo, da si kupi hišo, katere kupna cena je \$10,000. On sicer nima te vsote, ampak le polovico. Kje dobiti drugo polovico? Ako ni član stavbinskega in posojilnega društva in ni o njemu toliko poučen da bi pristopil vsaj v tem slučaju, bo šel v banko in vprašal za posojilo. Ako ga dobi, bo plačal 3% komišna, torej od \$5,000 bo plačal \$150 komišna, razen tega pa bo plačeval visoke obresti. V slučajih težkoč mu banka ne bo prizanašala.

V stavbinskem društvu nima teh neprilik. Ko kupi hišo, bo dobil v stavbinskem in posojilnem društvu posojilo kot omenjeno v gornjem slučaju. Komišna mu ne bo treba plačati. Dobil bo polno vsoto. Vzemimo za primer da si izposodi v stavbinskem in posojilnem društvu \$5,000; na 50 delnic stav. društva bo v teku 6 let in 3 mesecev plačal \$4,075 dividend v teku te dobe bo prejel 925

50 delnic, vsaka po tej dobi vredna \$100, je... \$5,000
Samo malo se je treba poglobiti v te enostavne številke, pa vidite, kako važna so taka društva za delavce.

Na \$5,000 posojila po 6% plača v teku 6 let in 3 mesece stavbinskemu društvu obresti v vsoti... \$1,875 društvo mu plača v isti dobi na njegove delnice dividende 925

Plačal je na posojilo resničnih obresti samo... \$ 950

Na posojilo je torej plačeval nekaj nad tri odstotke obresti, kar je vsekakor velika nižja obrestna mera od one ki jo je treba plačevati banki ali privatnim upnikom.

Že večkrat sem v dopisih poudarjal, da so stavbinska društva zadružne ustanove, katerih bi se morali delavci oklepiti še veliko bolj kakor se jih. Delavstvo lahko mnogo stori za svojo osvoboditev na gospodarskem polju, ako se gospodarsko organizira.

Čikaškim rojakom priporočam Stavbinsko in posojilno društvo Jugoslavija, ki bo dne 2. aprila t. l.

izdalo svojo trideseto serijo delnic. Pridite torej v petek 2. aprila ob 7:30 zvečer v dvorano SNPJ., 2657 S. Lawndale Ave., in se vpišite za člana. Društvo je varno; ves čas od ustanovitve stalno napreduje in ima vse pogoje za nadaljni napredek. Pristopite lahko vsak petek večer v omenjeni dvorani, lahko pa se prigrasite tudi tajniku na spodnji naslov.

Joseph Steblay, 2429 So. Central Park Ave.

PRIREDBA DETROITSKEGA KLUBA JSZ.

DETROIT, MICH. — V nedeljo 28. marca priredi klub št. 114 JSZ. veliko veselico z burko "Trije ženini", pevskimi nastopi in posebnimi plesnimi točkami. Več pove oglas na drugem mestu. Vršila se bo v Hrvatskem domu na Kirby Ave. Pričetek plesne zabave bo ob 2. popoldne, programa pa ob 7. zvečer. — *Poročevalec.*

Strogo pazijo v normalnih časih cerkve na to, kdo sme počivati v "blagoslovljeni" zemlji, kdo pa ne. V vojnah pa pomečejo kristjane, žide, brezverce in mohamedance v en grob, pa se tudi ne stopo.

Obrezana resnica učinkuje ravno tako kakor laž.

Tudi ljubezen ima meje.

Žena: Predno sva se vzela, si mi vedno zatrjeval, da bi šel zame v vodo in ogenj.

Mož: Dejal sem to, da, vrag me vzemi, a v bankrot ne grem!

Taka neprevidnost!

Mož (obložen s kovčeki na kolodvoru): Draga, zelo sem neroden. Vsepolno prtljage imava, na najvažnejše sem pa pozabil.

Žena: Kaj si pozabil, ljubi moj?

Mož: Piano, dušica, piano bi moral imeti tukaj.

Žena: John, ne bodi smešen; sedaj ni čas za šale.

Mož: Ne šalim se. Najini vožnji listki so na pianu.

Žena: Oh — in vlak — bo — vsak čas — tu.

Kdo so največji prijatelji S. N. P. J.?

(Nadaljevanje s 7. strani.)

energičnega boja z naše strani, DA JE KONČNO PRISLO NA DAN, DA V GLAVNEM ODBORU ZARES NEKAJ NI V REDU IN DA SE HOČEJO GOTOVE OSEBE OBOGATITI NA RAČUN JEDNOTE IN ČLANSKIH PRISPEVKOV..."

"Mi smo že davno svarili..." pravi Chas. Novak. "Že davno smo vam pravili kakšna je SNPJ.", vpije Rev. Černe.

"Neštetokrat smo apelirali na članstvo SNPJ., da naj obvaruje svojo organizacijo pred sramoto," vzklika Rev. Zakrajšek.

"Vedno smo pravili, da SNPJ. ni narodna, ampak mednarodna, brezverska jednota, ki stalno nazaduje," pravi Lojze in si misli: Kaj me briga, ako me nočete poslušati.

Vsa ta leta je SNPJ. nazadovala v članstvu, njena društva so skoro že vsa propadla in socialisti, v kolikor imajo dostop do blagajne, so ukradli že dva milijona dolarjev in segajo še po ostali imovini s svojo pozrešno roko. Jednotino posestvo, ki je bilo prostrano, se je zmanjšalo za precej lot in tudi drugače je vse narobe. Vse to se je dogodilo zato, ker članstvo ni hotelo poslušati pravih prijateljev jednote, ampak je sledilo tem milijonkrat prokletim s-s-s-s-socccialistom—brrrr.

RAČUN RAZPEČANIH ZNAMK J. S. Z.

za mesec februar 1926.

DRŽAVA IN MESTO	Redne znamke	Dualne znamke	Izj. znamke	Prejemanj	Glav. sta- nu str.	Drž. in okr. org.	Konv. fond J. S. Z.
ILLINOIS:							
Livingston, . . .	15	4.50	1.50
Waukegan, . . .	25	4	..	8.90	3.30
Nokomis, . . .	4	5	..	2.9590
Viriden, . . .	6	1.8060
Chic. No. 1, . . .	80	10	..	27.50	\$18.62	\$14.90	9.00
INDIANA:							
Clinton, . . .	12	6	..	5.70	2.25	1.80	1.80
KANSAS:							
Edison, . . .	5	8	..	4.30	1.62	1.30
MICHIGAN:							
Detroit, . . .	30	20	..	16.00	6.25	5.00	5.00
OHIO:							
Maynard, . . .	10	14	..	7.90	2.40
Cleveland, . . .	40	10	..	15.50	5.00
Power Point,	1.50
Collinwood, . . .	55	16.50	5.50
Fairpoint, . . .	6	2	..	2.5080
Bridgeport, . . .	6	1.8060
Warren, . . .	5	5	..	3.25	1.00
Neffs, . . .	4	4	..	2.6080
Blaine, . . .	7	6	3	4.20	1.30
Glencoe, . . .	4	2	..	1.9070
M. at L., . . .	12	3.60	24.00	19.20	1.20
PENNSYLVANIA:							
Renton, . . .	5	3	..	2.5580
Latrobe, . . .	6	4	..	3.2070
Moon Run,	23
Sygan, . . .	16	4.80	1.60
Meadowlands, . . .	24	7.20	2.40
Herminie, . . .	8	1	..	2.7590
Avella, . . .	4	4	..	2.6080
Harwick,60
Lloydell, . . .	6	2	..	2.50	1.00
Forest City, . . .	6	1	..	2.15
M. at L., . . .	15	4.50	13.13	10.50	1.50
WISCONSIN:							
Milwaukee, . . .	20	6.00	2.00
Kenosha, . . .	10	8	..	5.80
Sheboygan, . . .	40	6	..	14.10	10.50	8.40	2.80
WEST VIRGINIA:							
Pursglove, . . .	10	3.00	1.25	1.00	1.00
WYOMING:							
Sublet, . . .	24	4	..	8.60	3.50	2.80	1.50
Skupaj . . .	520	129	26	\$201.15	\$81.12	\$64.90	\$60.50
Lloydell, Pa. . .	12	4	..	5.00	2.00	1.60	2.00*)
				Red.	Dual.	Izjem.	
Znamk na roki 1. februarja				78	68	6	
Prejeli iz gl. stana stranke				500	100	100	
Skupaj				578	168	106	
Razpečanih tekem meseca				520	129	26	
Na roki 28. februarja 1926				58	39	80	

*) Pomotoma izpuščeno iz novemberskega (1925) poročila.

BREZ NASLOVA

K. T.

V Ljubljani je družba abstinentov praznovala šestletnico ameriške prohibicije in želela, da bi tudi Slovenija, oziroma Jugoslavija imela zakone za omejitev pijančevanja, katero ubija posebno delavske množice. Abstinentom v Sloveniji ameriške prohibicije ne priporočam za model, ker ne bi odpravila pijančevanja. V slovenskih naselbinah v Ameriki ga prav gotovo ni in ni ga odpravila v splošnem. Mladina pije žganje kar se ni godilo pred prohibicijo. Pred prohibicijo je bilo slabo, zdaj je tudi in v nekaterih ozirih še slabše kot prej. Ameriška prohibicija ima vrednost le v tem, da je eksperiment, in da je precej tistega denarja, ki se ga je preje potrošilo v salunih, sedaj potrošenega za avtomobile, radio-aparate in podobno. V ostalem je prohibicija farsa, ker ne vzgaja, ampak prepoveduje.

"Hrvatski Glasnik" je priobčil manifest "Narodnega bloka Hrvatske Bratske Zajednice" kateri trdi med drugimi bedastočami da se je Jugoslovanski socialistički savez hotel polastiti že prej blagajne N. H. Z. pa ni šlo, sedaj pred konvencijo združenih hrvatskih podpornih organizacij si je pa zopet obnovil tak apetit. Nato pride manifest v konfuzijo in govori o uničenju J. S. Saveza, ki je postal žrtev takih in takih ljudi, lačnih tujega denarja. Dotični "narodni blok" bi, — če se hoče pečati z manifesti, — moral vedeti, da J. S. Savez ni uničen, ampak ves čas, od kar je bil ustanovljen, živi in deluje, zadnje čase zelo živahno.

**KLUB ŠT. 114, J. S. Z.,
v Detroitu, Mich.**

priređi

v nedeljo 28. marca popoldne
v Hrvatskem Domu na 1331 Kirby Ave.

veselico z igro

"TRIJE ŽENINI"

Nastopila bosta tudi pevska zbor
"SVOBODA" in "LJUBLJANSKI VRH".

Veselica se prične ob 2. popoldne,

program točno ob 7. zvečer.

Vabimo tukajšnje jugoslovansko občinstvo, da se te prireditve v čimvečjem številu udeleži. Posebno vas opozarjamo, da bodite točni zvečer, kajti začetek programa bo točno ob 7.

Na sporedu bodo poleg igre zanimive plesne točke, med njimi "damen waltz". Nageljnov bo ob tej priliki za vsa dekleta dovolj.

Drugič, če bi hotel bi mu bilo znano, da naš Savez ne prireja atentatov na tuje blagajne, niti na svojo. "Narodni blok" pa tega o sebi ne more trditi, ker je vpro-pastil že marsikak fond in marsikako blagajno. Hrvatski delavci so bili na škodi.

Naloga o socialistih: Socialisti so svetovna stran-ka, ki je povzročila svetovno vojno. Potem je sklenila imperialističen mir, dala postreljati na stotisoče de-lavcev, v ječe jih je stlačila še več, druge pa je spra-vila v brezposelnost. Nasprotuje razoborožitvi in huj-ska ljudstva na novo vojno. Podpira imperialiste, vladarje in Mussolinija, s katerim je 24 ur na dan vsaki dan v zvezi. Socialisti so največji krvniki v zgodovini, največji izkoriščevalci in največji lopovi ter magar-ci. Na kratko, strašno slabi ljudje.

To je naloga, ki jo pišejo dan za dnem tisti majhni ljudje, ki se imenujejo "komunisti" (ne komunisti, ampak "komunisti"), nadalje Morganovi politični agentje, bordelski uredniki protidelavskih "delavskih" listov in drugi "prijatelji" ljudstva.

Jaz pa pravim, da je na svetu zato toliko križev in težav ter toliko nepravil, ker preveč ljudi verjame ta-kim "prijateljem" ter napada socialiste. Kaj hočeš, ig-norance se ne more izpljuniti.

Joseph Ivec, stanujoč nekje v Detroitu, tistega do-pisa v "D. S." ti nisi napisal. Čemu se smešiš na način, ki ti ne bo nikoli v čast!?

V čikaški slovenski fari je mnogo ravsa, ki sega od

domačih duhovnikov pa doli do najbednejših med bednimi farani. Župnika opravljajo kot znajo samo "verniki". V šapah ga opisujejo kakršen je in kakr-šen ni. Zadnjič mu je mladina napravila za god pri-redbo, na kateri se je župnik bridko potožil nad ne-hvaležnimi farani in jim dejal tudi tole:

"Pokorščina je, ki jo je dolžan duhovnik svojemu škofu, ker mu jo je obljubil predno je bil posvečen. Tako je dolžan tudi vsak katolik svojemu župniku po-korščino v verskih in cerkvenih zadevah. Ako se sin pregreši proti svojemu očetu, Bog je, ki ga bo kaznoval, če ga tudi oče ne kaznuje. Kdor pa se pregreši proti duhovniku, svojemu duhovnemu očetu, bo pa še toliko bolj kaznovan, ker Gospod sam pravi: "Kdor vas zani-čuje, mene zaničuje!"

To je bilo v najboljšem in edino pravem delav-skem listu "Amerikanski Slovenec" z dne 4. marca t. l. Rev. Zakrajšek je bil tisti ki je tako govoril, nebog-ljivi verniki so pa poslušali, se solzili in se hinavsko kremžili. Bog daj norcem pamet, — pamet tistim ki tako govore kakor omenjeni "gospod" in tistim ki mu verjamejo in potem uganjajo še večje neumnosti.

Zizi je ženska, ki jo je nekoč imel "rad" rumunski kronprince Karol in jo je celo poročil. Tudi otroci so prišli iz tega zakona. Ampak Zizi ni bila plave, dvor-ne krvi. Karol jo je zapustil in sveta mati cerkev je proglasila zakon med njima za neveljaven. Kronprince se je nato poročil z grško princezino, da je rešil svojo čast in čast rumunskega dvora. Mati cerkev je ta za-

V JUGOSLAVIJO

vas odpremimo z največjim parnikom. Preskrbimo vam potni list, vize, izkaz izplačil dohodninskega davka in dovoljenje za povratek v Ameriko. Naši zastopniki skrbijo za vas na potova-nju. Zastopamo vse parobrodne družbe in odpremimo vas s ka-terikolim parnikom želite.

DENAR V JUGOSLAVIJO

pošljamo po najnižjih cenah in vsaka pošiljatev je izročena v najkrajšem času. Poslužite se tega zavoda.

KASPAR AMERICAN STATE BANK

Imovina nad
\$20,000,000.00

1900 Blue Island Ave., vogal 19. ceste
CHICAGO - - - - ILLINOIS.

VARNA BANKA ZA VLAGANJE VAŠIH PRIHRANKOV.

kon blagoslovila z vsem pompom ki je mogoč v cerkvi in na dvorih in vse je bilo mirno nekaj časa. Karol, drugače navaden človek, pa je stikal naprej "za drugimi babami" in v Rumuniji mu niso zamerili, dokler ni šel z eno v Milan ter pustil svojo drugo (edino "pravo" ženo) v Bukareštu. Iz Milana je prišel v Pariz, tudi v spremstvu priležnice. Kdo zasluži tukaj grajo? Prvič, bedasta masa, ki še vedno misli da je kralj ali kronprinca "nekaj več". V svoji bedastoči ne obsoja kronprinca, če se v mlajših letih zaljubi v kopo žensk, ali drugo poroči, in potem vse skupaj zavrže da se "poroči" znova svojemu stanu dostojno. Zakaj cerkev dovoljuje "grešiti" vladarjem v rečeh ki so navadnemu verniku neodpustljive? Zakaj bedasta raja ne obsoja pohotnega princa, ki v svojih ljubimskih eskapadah troši ljudski denar, vsaj tisočinko toliko kakor kakega nagra, ki preveč naravnost pogleda belo žensko,

pač pa drvi za princem ter njegovimi priležnicami ter ga obožuje?

Naša prvomajska številka.

Naročila za prvomajsko številko "Proletarca" se množe in vse kaže da bo letošnja cirkulacija večja kot prejšnja leta. Napredna društva se dobro odzivajo. Pričela so prihajati tudi naročila od posameznikov; ako vsak naročnik pošlje naročilo vsaj za en izvod, bo to pomenilo par tisoč iztisov večjo cirkulacijo.

Klubi, pevski zbori itd. naj pošljejo svoje slike za priobčitev v čimkrajšem času. Ne odlašajte s poročili za v prvomajsko številko, ker je treba dati uredništvu časa, da jih uredi. Pazite na naša naznanila v prihodnjih številkah.

Kadar ima vaše društvo ali klub priredbo, oglašajte jo v "Proletarcu".

Pristopajte k
SLOVENSKI NARODNI PODPORNJI JEDNOTI.
Naročite si dnevnik
"PROSVETA".

List stane za celo leto \$5.00, pol leta pa \$2.50.
Ustanavljajte nova društva. Deset članov(ice) je treba za novo društvo. Naslov za list in za tajništvo je:
2657 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

DR. JOHN J. ZAVERTNIK ZDRAVNIK IN KIRURG

Urad S. Lawndale Ave., vogal W. 26th St.
Stan 2316 S. Millard Ave., Chicago, Ill.
Tel. na domu Lawndale 6707, v uradu Crawford 2212-2213
Uradne ure: Od 2 do 4 pop., in od 7 do 9 zvečer.

6% IN VARNO 6% IN VARNO

Zlati bondi na prvo vknjižbo za
na imenitnem prostoru ležečo
lastnino, na prodaj pri nas

MILLARD STATE BANK

3643-3645 WEST 26th STREET
At Millard Avenue
CHICAGO, ILL.

Oglejte si naše varnostne bančne shrambe,
največje na zapadni strani mesta.

BANČNE URE:

V ponedeljek in četrtek od 9. zjutraj do 8. zvečer;
v torek, sredo in petek od 9. zjutraj do 5. popoldne;
v soboto od 9. zjutraj do 3. popoldne.

ČAP'S RESTAVRACIJA IN KAVARNA

L. ČAP, lastnik
2609 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill.
Phone Crawford 1382
Pristna in okusna domača jedila.
Cene zmerne. Postrežba točna.

FRANK GANTAR se priporoča rojakom
pri nabavi drv, preme-
ga, koksa in peska.
1201 Wadsworth Ave. Phone 2726 Waukegan, Ill.

BARETINCIC & HAKY POGREBNI ZAVOD

324 BROAD STREET Tel. 1475 JOHNSTOWN, PA.

VICTOR NAVINSHEK

331 GREEVE STREET, CONEMAUGH, PA.

Trgovina raznih društvenih potrebščin kot regalij, prekoramnic, znakov, kap, uniform, itd.

Moja posebnost je izdelovanje lepih svilenih zastav, bodisi slovenskih, hrvatskih ali ameriških, po zelo zmernih cenah.

V zalogi imam veliko izbero raznih godbenih instrumentov vseh vrst. Velika zaloga finih COLUMBIA GRAFONOL od \$30 do \$250 in slovenskih ter hrvatskih rekordov.

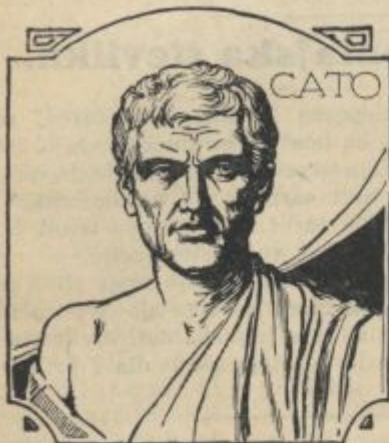
Moje geslo je:

Zmerne cene in točna postrežba.

Pišite po moj veliki cenik.

Naročila pošiljam v vse kraje Združenih držav.
Za obilna naročila se toplo priporočam.

UČITI SE, NI NIKOLI PREPOZNO.

vpoštevati tudi zdravstvena navodila za ohranitev življenja. Če še nikoli niste rabili Trinerjevega Grenkega Vina, poskusite ga! To zdravilo je narejeno iz grenkih zelišč, korenin in lubja in je idealna želodčna tonika. Izčišča črevesje, pomaga prebavi in poveča zdrav apetit. "Moji želodčni neredi so prešli, počutim se do-

Kato, sloviti rimljanski državnik, se je pričel učiti grščine v 80. letu starosti. Učiti se, ni v življenju nikoli prepozno. Posebno si mora človek večati svoje znanje kako preprečiti bolezni. Ali je avtomobil važnejši kot vaše življenje? Če ne zavračate navodil kako ohraniti vaš avto, morate

bro, hvala Trinerjevemu Grenkemu Vinu," piše Mr. Ant. Jovanovic, Hot Coal, W. Va., 24. feb. Če ga vaš lekar nar ali trgovec nima, pišite na Joseph Triner Company, Chicago, Ill.

VAJE DRAMSKEGA ODSEKA KLUBA ŠT. 1 IN PEVSKEGA ZBORA "SAVA".

CHICAGO, ILL. — Vaje igralcev in igralk, ki nastopijo v drami R. U. R. dne 2. maja, se vrše vsaki ponedeljek in četrtek ob 8. zvečer v prostorih SNPJ. Prihajajte redno in točno.

Vaje klubovega pevskega zbor "Sava" se vrše vsaki torek zvečer točno ob 8. v dvorani SNPJ. Tistim, ki imajo veselje do petja in sodelovati v pevskem zboru, priporočamo, da se pridružijo našemu zboru. Člarnarina za nečlane kluba je samo 50c mesečno. — P. O.

LISTNICA UREDNIŠTVA.

Nadaljevanje "Ljubljanskih tipov" in Molekovo predavanje o potvarjanju zgodovine je moralo radi znanega vzroka izostati iz te številke.

Zapisniki konferenc bodo priobčeni v kratkem.

Dopisi nenujnega značaja so odloženi za pozneje.

CENIK KNJIG.

Nadaljevanje z 2. strani.

UDOVICA. (I. E. Tomic), povest 330 strani, brošir ja 75c, vezana v platno	1.00
VAL VODNIKA izbrani spisi, broš.30
VIANJEVA REPATICA, (Vlad. Levstik), 506 strani, vezana v platno	1.50
VITEZ IZ RDEČE HISE. (Aleksander Dumas star.), roman iz časov francoske revolucije, 504 strani, broširana 80c, vezana v platno	1.20
ZABAVNA KNJIŽNICA, zbirka povesti in ertic, broširana65
ZADNJA PRAVDA, (J. S. Baar) roman, broširana75
ZADNJI VAL, (Ivo Šorli), roman, vez.	1.00
ZAJEDALCI (Ivan Molek), povest, 304 strani, vezana v platno	1.75
EA SREČO, povest, broširana45
ZELENI KADER, (I. Zorec), povest, broš.45
ZGODBE IZ DOLINE SENT-FLOREJANSKE, (Ivan Cankar), vezana	1.50
ZLOČIN IN KAZEN, E. M. Doštojevskij), roman, dve knjige, 602 strani, vezane	2.50
ZMOTI IN KONEC GOSPODINE PAVLE, (I. Zorec), broširana40
EVONARJEVA HOI, povest, broširana65
ZENINI NABE KOPENELE, (Rado Murnik), broširana30
SLOVENSKI PISATELJI: FRAN LEVSTIK, zbrani spisi, vezana	1.25
FRAN ERJAVEC, zbrani spisi, vezana	2.00

JOS. JURČIČ, zbrani spisi, II. zv. vezan	1.50
III. zv. vezan	1.50
IV. zv. vezan	1.25
V. zv. vezan	1.00
VI. zv. vezan	1.00
FR. MASELJ-PODLIMBARSKI zbrani spisi, vez.	1.50

PESMI IN POEZIJE.

BASNI, (Jean de la Fontaine, in francosčine prevedel I. Hribar) vezana	1.00
MLADA POTA, (Oton Zupančič), pesmi, trda vezba75
MODERNA FRANCOŠKA LIRIKA, (Prevel Ant. Debeljak), vezana90
PESMI ŽIVLJENJA (Fraa Albrecht), trda vezba50
POEZIJE, (Fraa Levstik), vezana90
POHORSKE POTI, (Janko Glaser), broširana35
SLUTNJE, (Ivan Albrecht), broširana45
STO LET SLOVENSKE LIRIKE, od Vočnika do moderne, (C. Golar), broš. 90c, vez.	1.25
STRUP IZ JUDEJE, (J. S. Machar), vezana	1.10
SLOVENSKA NARODNA LIRIKA, poezije, broširana65
SOLNCE IN SENCE, (Ante Debeljak), broširana50
AVOJEMU NARODU, Valentin Vodnik, broširana25
SLEZKE PESMI, (Peter Bezruč), trda vezba50
TRBOVLJE, (Tome Seliškar), proletarske pesmi, broširana 50c; vezana75
TRISTIA EX SIBERIA, (Vojslav Mole), vezana	1.25
V ZARJE VIDOVE, (Oton Zupančič), pesnitve, broširana40

IGRE

ANFISA, (Leonid Andrejev), broširana50
BENESKI TRGOVEC, (Wm. Shakespeare), vezana75
CARLJEVA ŽENITEV-TRLJE ŽENINI, (F. S. Tauchar), dve šalo-igri, enodejanske, broširana20
GOSPA Z MORJA, (Henrik Ibsen), igra v petih dejanjih, broširana60
KASLIJA, drama v 3 dejanjih75
JULIJ CEZAR, (Wm. Shakespeare), vezana75
MACBETH, (Wm. Shakespeare), vezana75
NAVADEN ČLOVEK, (Braa Gj. Nušič), šala v treh dejanjih, broširana35
NOČ NA HMELJNIKU, (Dr. I. Lah). Igra v treh dejanjih, broširana35
OTHELLO, (Wm. Shakespeare), vezana75
ROMANTICNE DUBE, (Ivan Cankar), drama v treh dejanjih, vezana85
ROSSUM'S UNIVERSAL ROBOTS, drama s predigro v 3 dejanjih50
SEN KRESNE NOČI, (Wm. Shakespeare), vezana75
UMETNIKOVA TRILOGIJA, (Alois Kraigher), tri enodejanske, broširana. 75c; vezana	1.00
ZNANSTVENE RAZPRAVE, POLITIČNI IN GOSPODARSKO SOCIALNI SPIBL UČNE IN DRUGE KNJIGE IN	
BROSURE.	
ALI JE RELIGIJA PRENEHALA FUNKCIONIRATI? Debata30
ANGLESKO-SLOVENSKI BESEDNJAK, (Dr. J. F. Kera)	5.00